

Збірник наукових матеріалів
XXXVIII Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«СВІТОВИЙ РОЗВИТОК НАУКИ ТА ТЕХНІКИ»

23 грудня 2019 року

Частина 2

м. Вінниця

Світовий розвиток науки та техніки, XXXVIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 23 грудня 2019 року. – Ч.2, с. 84.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XXXVIII Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Світовий розвиток науки та техніки», 23 грудня 2019 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Економічні науки

<i>Льченко В.О.</i> ПЕРСПЕКТИВНІ ГАЛУЗІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ.....	5
<i>Калениченко А.Д.</i> СТАНЕТ ЛИ КРИПТОВАЛЮТА ФІНАНСОВИМ БУДУЩИМ?	8
<i>Кармазановська Н.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ	12
<i>Кварцяна А.Д.</i> ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	15
<i>Козій В.В.</i> ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД У СТРАТЕГІЧНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ.....	18
<i>Кондрецова А.О.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ: ВІТЧИЗНЯНА ТА ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА	22
<i>Кузьменко А.В., науковий керівник Лютова Г.М.</i> ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	27
<i>Кузьменко О.М.</i> ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ МЕГАРЕГУЛЯТОРА НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	30
<i>Куляс К.А., Поліщук Т.М.</i> РОЗВИТОК ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В Україні	34
<i>Курочкін В.М.</i> УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА: СТРАТЕГІЧНИЙ ПІДХІД.....	37
<i>Бойко З.В., Макарова В.О.</i> АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ТУРИСТИЧНИХ ОПЕРАТОРІВ	39
<i>Мартиненко Д.О.</i> ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ ТА НОРВЕГІЇ.....	42
<i>Мокрій О.Г.</i> РОЗВИТОК АГРАРНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	47
<i>Музиченко М.М.</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	55
<i>Муранов І.С.</i> ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО РИТЕЙЛУ	57
<i>Наталич І., науковий керівник Лютова Г.М.</i> РЕТРОСПЕКТИВА ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ РИНКУ	60

<i>Олійник Д.В.</i> ПРОБЛЕМИ ТУРИСТИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ...	66
<i>Олійник Д.В.</i> СТРАХУВАННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ.....	70
<i>Панченко А.В.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ПІДПРИЄМСТВА, ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ	74
<i>Пермяков О.В.</i> ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	77
<i>Пінкін О.О.</i> ТРАНСФОРМАТИВНЕ НАВЧАННЯ – ШЛЯХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ	80

ПЕРСПЕКТИВНІ ГАЛУЗІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Ільченко В.О.,

*студент навчально-наукового
інституту економіки і права*

*Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

Іноземні інвестиції виступають як один з найважливіших факторів розвитку економіки держави. Впродовж останніх років роль іноземних інвестицій у економіці України набуває ще більшого значення, адже наша держава проходить через стадію реформування економічних процесів на шляху до міжнародної інтеграції в європейський економічний простір. У сучасних умовах розвитку України саме залучення іноземних інвестицій є одним з основних кроків економічного зростання, освоєння новітніх технологій та забезпечення структурних зрушень у народному господарстві. Проте на цьому шляху виникають певні проблеми і не кожне підприємство є конкурентоспроможним та має можливості вільно залучити інвестиції. Тому визначення перспективних галузей національної економіки для залучення інвестицій є актуальним питанням сьогодення.

Україна має багато можливостей для підвищення своєї економіки. Одним із найголовніших факторів, які можуть забезпечити таке зростання, є перспективні галузі, які мають високий потенціал до розвитку, значний попит на продукцію та, незважаючи на нинішні негативні події, які відбуваються в Україні, залучення зарубіжних інвесторів, оскільки вони позитивно оцінюють потенціал вітчизняної економіки.

Для визначення, які саме галузі є перспективними, є певні критерії. (рис. 1.)

Користуючись цими критеріями можна визначити основні галузі, які в подальшому можуть забезпечити підвищення національної економіки та відіграють важливу роль в імпортозаміщенні та експорті товарів і послуг з України.

Економічний аналіз економіки України свідчить про те, що галузі, в яких

Україна вже досягла або може досягти успіху без особливих складнощів наступні: агропромисловий комплекс, інформаційні технології, машинобудування, хімічна і нафтохімічна промисловість та інші.

Рис. 1. Схема критеріїв визначення перспективних галузей[2].

Проте для їх подальшого ефективного розвитку необхідні масштабні іноземні інвестиції. Розглянемо детальніше особливості кожної із зазначених галузей.

По-перше, особливості розвитку агропромислового комплексу. Населення планети зростає, а отже зростає і потреба на продукти харчування, тому сільське господарство залишається перспективним напрямком розвитку для будь-якої країни. Україна має безліч переваг у цьому плані: чорноземні землі, географічне розташування, зручні шляхи сполучення, традиційна спеціалізація на агропромисловій продукції тощо. Україна нарощує і розширює експортний потенціал з кожним роком: експорт сільськогосподарської продукції збільшився у країни Африки, Азії і ЄС, а зменшився – у країни СНД. Україна займає перше місце у світі з виробництва соняшнику та є світовим лідером з виробництва та експорту соняшникової олії (рис. 2) [1].

В Україні аграрний сектор страждає через недостатність інвестицій. В АПК є певні недоліки – не вистачає модернізації виробництв, технологій, капіталу, «господарської руки», земля використовується неефективно. Саме тому ця галузь є однією із найнеобхідніших для інвестування, оскільки аграрна інфраструктура є недостатньо розвинутою. Зокрема, перспективними напрямками інвестування агропромислового сектору України є: модернізація зрошувальних систем на півдні України; розвиток річкової логістики, судноплавства по р. Дніпро та р.

Південний Буг; переробна галузь, виробництво продукції з високою часткою доданої вартості; розвиток малого та середнього фермерства; вкладення у лізинг сільськогосподарської техніки; виробництво біопалива (біоетанолу).

По-друге, інформаційні технології в Україні та світі набувають особливої актуальності, оскільки в Україні досить потужний інтелектуальний потенціал. Україна займає перше місце в Європі за кількістю сертифікованих фахівців, проте вітчизняний ІТ-бізнес нині працює на зарубіжного замовника майже на 100% [3]. Українські програмісти розробляють продукти глобального масштабу, наприклад, рукавички, які допомагають орієнтуватися сліпим і озвучують мову жестів; годинник-глюкометр для діабетиків; програма для керування трактором зі смартфона та ін. А продукт української компанії Ciklum дозволяє досліджувати поведінку реальних покупців у роздрібних мережах. Цим додатком вже користуються Coca-Cola, Pfizer, Tesco, Unilever, Heineken [3].

По-третє, машинобудування є перспективною галуззю, оскільки вона є наукоємним сегментом та здатна забезпечити попит вітчизняних виробників в інвестуванні коштів. Ця галузь забезпечує 12% реалізованої продукції переробної промисловості. Однак масштаб економічної діяльності машинобудівної галузі неспроможний стимулювати розвиток суміжних галузей та забезпечити оновлення основних фондів підприємств цього сектору національної економіки.

По-четверте, хімічна і нафтохімічна промисловість є перспективною галуззю національної економіки, яка відповідає усім критеріям та є конкурентоспроможною на світовому ринку, але її потужності обмежені. Попит на продукцію цієї галузі є стабільним і буде тільки зростати, адже вона також впливає на суміжні галузі. На території України зараз функціонують шість нафтопереробних комбінатів, які задовольняють потреби національної економіки та населення у світлих нафтопродуктах менше ніж на половину (30-40%). Це призводить до того, що держава змушена щомісяця імпортувати продукцію даної галузі на суму 2-2,3 млрд. дол. США [3]. Додаткові інвестиції допоможуть збільшити потужності цієї галузі.

Отже, Україна має потенційно перспективні галузі економіки, які

потребують додаткового інвестування, зокрема наше дослідження виявило чотири, які потребують залучення додаткових іноземних інвестицій, а саме: агропромисловий комплекс, інформаційні технології, машинобудування, хімічна і нафтохімічна промисловість. Для того, щоб інвестори охоче вкладали інвестиції необхідно подолати корупцію та надати гарантії захисту будь-якому інвестору, тобто створити такі умови, які будуть гарантувати безпеку та захист, прозорість та зрозумілість бізнесменам.

Література:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.11. 2017).
2. Копосов І. О., Семененко. О.О. Методика визначення перспективних галузей економіки [Електронний ресурс]. URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Ei/2011_45/PDF/18_Kopo.pdf (дата звернення: 10.11. 2017).
3. Топ-5 галузей економіки, які першими в Україні прийматимуть зарубіжних інвесторів [Електронний ресурс] // Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2015/12/8/570529/> (дата звернення: 10.11. 2017).

СТАНЕТ ЛИ КРИПТОВАЛЮТА ФИНАНСОВЫМ БУДУЩИМ?

*Калениченко А.Д.,
студентка факультета экономики,
предпринимательства та маркетинга
Черкасский государственный бизнес-колледж
г. Черкассы, Украина*

По моему мнению, именно быстрые темпы развития мировой экономики и глобальные изменение ее ключевых принципов создает сегодня экономику более качественного и нового типа. Она основана на информации, знаниях, инновациях и имеет название цифровая экономика, или экономика данных. Применение цифровых сервисов и Интернет-технологий, а самое главное

внедрение инноваций во все сферы экономической деятельности позволяет повысить производительность и эффективность функционирования традиционной в нашем понимании экономики и по возможности прикладывая усилия, реализовывать все ее потенциальные возможности.

С появлением экономики нового типа изменился и мир финансов, именно это я считаю, стало причиной появления криптовалют.

Финансисты появление криптовалют называют прогрессивным явлением в развитии мировой финансовой системы, а наличие незатухающего по сегодняшний день интереса и абсолютно противоположных мнений относительно их природы и пользы использования указывает на необходимость исследования сущности и роли этого инвестиционного инструмента на глобальном и национальном финансовых рынках.

Что же собой являет криптовалюта и что вообще означает этот термин?

Термин «криптовалюта» - означает коины (буквально монеты), не имеющие выражения в виде бумажных банкнот или монет из металла. Такой вид денег существует исключительно в цифровом пространстве. Также криптовалюту считают новым видом активов, который отличается от обычных для нас денег или других финансовых активов. От денег отличается тем, что мы можем владеть валютой непосредственно и для этого не нужен банк или какой-либо разрешительный орган. Сохраняется она в личном электронном кошельке.

Использование криптовалют влечет за собой развитие инфраструктуры криптовалютного рынка, а именно - появление специализированных бирж и субъектов, задействованных в процессе эмиссии (майнинга) и торговли различными видами криптовалют.

Можно выделить следующие специфические признаки криптовалют: майнинговый способ получения; отсутствие материальной формы; децентрализованный характер и автономность в политико-экономическом отношении; надежную защиту от подделки, что обеспечивается криптографическими методами; анонимное владение и пользование.

Криптовалютная технология, которая предлагает низкозатратный,

относительно быстрый способ перевода денег по всему миру, что в будущем может стать более привлекательной альтернативой по сравнению с традиционными способами перевода денег, так как в этом случае не нужен банковский счет или уплата комиссионного вознаграждения. Единственное требование для транзакций такого типа - наличие Интернет-соединения, что в XXI ст. не является проблемой.

Также будет считаться полным заблуждением мнение о том, что криптовалюта не имеет недостатков. Недостатком криптовалюты является РИСК. Это одно слово, которое вмещает в себе несколько сфер:

1. Экономическую – означает высокую волатильность. На смене курса криптовалюты можно как заработать, так и получить убытки. Все зависит от колебаний курса после покупки «монет», владелец может сразу потратить валюту, перепродать её или будет стремиться накопить больше.

2. Правовую – это отсутствие регулирующих органов и гарантий возмещения убытков.

3. Технологическую - кражи криптовалют, хакерские атаки и сохранность пароля. Опасной может быть его утрата (забыл, не можешь заменить из-за смены сим-карты, электронной почты), а также кража учетных данных. Второе чревато потерей всех средств в электронном кошельке.

Также существует риск банкротства и закрытия бирж, нельзя исключать обвал рынка виртуальных денег. Кроме того, внутри системы цифровых денег начинает расти конкуренция между различными их видами – это может вызвать падение курса существующих валют за счет появления новых.

Сейчас объем сгенерированных криптовалют в мире превысил 270 млрд долл. США. В мире существует более тысячи криптовалют, из них наибольшую рыночную капитализацию имеют: Bitcoin (114 млрд долл. США), Ethereum (48 млрд долл. США), XRP (19 млрд долл. США), BitcoinCash (13 млрд долл. США), EOS (8 млрд долл. США).

Анонимность владения и пользования, присущая криптовалюте, предопределяет невозможность ограничения или технического контроля

транзакцій с ними. Поєтому регулювання криптовалютного ринку може відбуватися опосередковано, через податкові інструменти, ліцензування, регламентації діяльності криптовалютних бірж або визнання віртуальної валюти платіжним інструментом.

Як висновок, віртуальні валюти є цікавою і перспективною фінансовою інновацією, яка включає в себе багато ризиків, але і здатна принести значительний дохід. Звичайно, в найближчому майбутньому криптовалюта здатна замінити існуючі національні платіжні системи, але не варто недооцінювати перспективи їх розвитку і використання як засоби платежу і накоплення. В найближче час, очевидно, не уникнути великої волатильності курсу криптовалют, адже цей ринок знаходиться на етапі свого становлення. Але при зростанні кількості власників криптовалютою, і кількості компаній, які приймають їх як форми розрахунків, курс криптовалют зростатиме і стабілізується.

Література:

1. Офіційний сайт Біткойн-асоціації. URL: [https:// bitcoinfoundation.org/](https://bitcoinfoundation.org/)
2. Молчанова Е., Солодковський Ю. Глобальна сервісна природа сучасних криптовалют. Міжнародна економічна політика. 2014. № 1. С. 60–79.
3. Примостка О. Проблеми та перспективи інституційного регулювання ринку криптовалют. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016. № 5. С. 69–80.
4. Галушка Є. О., Пакон О. Д. Сутність криптовалют та перспективи їх розвитку. Молодий вчений. 2017. № 4. С. 634– 639. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4/147.pdf>
5. Офіційний сайт транзакцій Bitcoin. URL: [https:// blockchain.info/ru](https://blockchain.info/ru)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

*Кармазановська Н. В.,
магістрант кафедри
інноваційного менеджменту
та міжнародної логістики
ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»
м. Дніпро, Україна*

У сучасних умовах створення оптимального механізму кадрової політики банку, який забезпечує ефективне вирішення проблем людського фактору, набуває особливої важливості.

Кадрова політика банку є одним з пріоритетних напрямків цього механізму і його діяльність з координації заходів, що проводяться з метою розвитку і вдосконалення всього трудового потенціалу організації, охоплює комплекс соціально-економічних і виробничих завдань.

Саме, кадрова політика – система політичних, економічних, організаційно-правових заходів, реалізація яких дозволяє вирішити питання забезпечення відбору, прийому, розміщення, перепідготовки підвищення кваліфікації і використання кадрів;

Метою кадрової політики є: по-перше, забезпечення оптимального балансу процесів оновлення і збереження чисельного і якісного складу кадрів у його розвитку, відповідно до потреб банківської установи, вимог законодавства та стану на ринку праці; по-друге формування висококваліфікованого кадрового потенціалу, що забезпечує гарантоване досягнення запланованих результатів.

Дана політика реалізується шляхом стимулювання в колективі настроїв, спрямованих на освіту енергійного висококваліфікованого колективу в цілому і кожного співробітника окремо, заохочення ініціативних, творчо мислячих співробітників і висунення кращих фахівців на керівні посади середньої ланки.

Отже, основним ресурсом і конкурентною перевагою будь-якого банку є персонал, а саме колектив професіоналів, здатних забезпечити вирішення

завдань стратегічного розвитку банківської установи.

З метою досягнення поставлених цілей банку слід формувати кадрову політику відповідно до його стратегії розвитку. Основу такої кадрової політики забезпечує принцип взаємозв'язку високих результатів діяльності банку зі створенням ефективної команди професіоналів. Саме успішна робота компетентних і мотивованих працівників є невід'ємною частиною успіху банку.

Важливе місце в кадровій політиці банку займають питання вироблення стратегічних принципів управління персоналом і побудови на їх основі оптимальної організаційної структури.

У результаті проведеного дослідження з'ясовано, що при формуванні сукупної культури персоналу банку слід керуватися принципами можливості максимальної реалізації кожного співробітника в складі роботи підрозділу.

З огляду на особливості організаційної структури банку та обмежені можливості просування персоналу, особливу увагу слід приділяти підтримці високого рівня мотивації праці співробітників, заснованої на прогресивних методах оплати праці, вдосконалення системи оцінки трудової діяльності кожного працівника.

При реалізації кадрової політики банку необхідно також її спрямувати на всебічний розвиток професійних, ділових і особистісних якостей працівників, пропонуючи нові джерела мотивації; засновані на прогресивних методах оплати праці, вдосконалення системи оцінки трудової діяльності кожного працівника, підтримувати новаторські і гнучкі підходи до роботи, впроваджуючи систему зворотного зв'язку, сучасну корпоративну культуру, спираючись на традиційні корпоративні цінності.

Пріоритетна спрямованість мотивації на ключовий персонал полягає в: стимулюванні ініціативних і творчо працюючих співробітників; підтримці збалансованої системи матеріального і морального стимулювання персоналу, зорієнтованості системи стимулювання не тільки на високу оплату праці, а й на нові можливості посадового і професійного зростання, невідкладність, оперативність і гласність у прийнятті рішень про заохочення та покарання,

постійне інформування про стан справ, залучення персоналу до обговорення та вирішення загально банківських питань.

Основними етапами послідовної реалізації вищезазначеної кадрової політики є: методологія – діагностика – планування – реалізація планів – контроль ефективності впровадження кадрових технологій.

Також, банку необхідно формувати більш зважену соціально-культурну програму, що включає в себе санітарно-курортне обслуговування, культурні програми і спортивні заходи для персоналу банку, які дозволять підтримувати психологічний клімат в колективі на належному позитивному рівні.

Крім того, кадрова політика повинна бути прозорою і зрозумілою системою корпоративного управління, що відповідає міжнародним стандартам, і надає можливості для максимального розкриття потенціалу людських ресурсів, які є одним з основних переваг банку.

Комплексний підхід до кадрової політики банку повинен базуватися на таких основних принципах:

- орієнтації на вирішення основних стратегічних цілей банку;
- гнучкого реагування на зміну зовнішніх умов діяльності банку;
- ставлення до персоналу як до довгострокових інвестицій, головного загальнокорпоративного ресурсу.
- створення умов для ефективної роботи персоналу банку.
- системного підходу до вирішення кадрових питань.

Усі складові частини кадрової політики збудовані таким чином, зможуть забезпечувати максимальну гнучкість банку, його здатність не тільки швидко і ефективно адаптуватися до змін соціально-політичних і зовнішніх економічних факторів, а й активно ініціювати та успішно впроваджувати необхідні зміни та інновації.

Література:

1. Дубовик О. В. Нові підходи до управління персоналом банківських установ: «знаннєвий» контекст / О. В. Дубовик, Л. К. Семів, Р. А. Семів // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). – 2011. – № 2 (11). – С. 319–324.

2. Формування кадрової політики комерційного банку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://bankingi.blogspot.com> / 2012/02/ blogpost _ 27.html– Назва з екрану.

УДК 334.72:005.95

Економічні науки

ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Кварцяна А. Д.,
студентка факультету економіки та управління
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Трансформація інституційного середовища ведення бізнесу та зміна парадигми функціонування більшості суб'єктів господарювання обумовлює необхідність пошуку дієвих форм організації праці, орієнтованих на ефективне використання наявних ресурсів. У сучасних економічних реаліях керівники підприємств визнають, що організована на науковій основі праця є визначальним фактором зростання продуктивності та зниження витрат виробництва, які є основою нарощення конкурентних переваг на ринку.

Підвищення ефективності організації управлінської праці є одним з найбільш актуальних завдань, вирішення якого гарантує стійке положення підприємства на ринку та його динамічний розвиток. Саме управлінські кадри забезпечують будь-якій бізнес-структурі з одного боку стабільний стан, а з другого – швидку адаптацію до умов зовнішнього середовища, що постійно змінюються, а також обґрунтування нових цілей розвитку бізнесу й шляхів їх досягнення.

Шовкун В. А. зазначає, що загалом організація праці на підприємстві є системою виробничих взаємозв'язків працівників із засобами виробництва та між собою, яка утворює певний порядок здійснення трудового процесу [3, с.151].

Для сучасних підприємств важливим є впровадження наукової організації праці, яка передбачає раціональну організацію робочих процесів, адекватний розподіл робочих завдань між співробітниками, підвищення якості продукції та послуг у поєднанні із всебічним захистом працівника від шкідливих чинників виробництва [1].

Основними завданнями наукової організації управлінської праці на підприємстві є:

- економічні (підвищення продуктивності праці, ефективне використання матеріальних та трудових ресурсів, створення сприятливих умов праці);
- соціальні (всебічний розвиток людини в процесі праці, розвиток творчої ініціативи, перетворення праці в життєву проблему);
- психофізіологічні (забезпечення умов для збереження здоров'я в процесі праці, стійка працездатність персоналу, підвищення змістовності та привабливості праці) [2, с.51].

Вагоме значення в організації управлінської праці на підприємстві відіграє жорстка регламентація управлінських повноважень, яка сприяє підвищенню надійності, організованості, якості та культури менеджменту.

Сьогодні однією з важливих перепон на шляху покращення організації управлінської праці є недостатнє розуміння керівниками її специфічних особливостей на підприємствах різних країн, а також брак необхідних знань про новітні підходи до її вдосконалення. Унаслідок цього вони зіштовхуються з проблемою вибору: яка модель організації праці є кращою і який результат буде від її впровадження.

Керівники багатьох підприємств прагнуть застосовувати ефективні японські та американські методи організації праці, але не звертають уваги на відмінності в соціально-економічних, культурних та правових умовах функціонування іноземних та вітчизняних підприємств, що в кінцевому підсумку перешкоджає досягненню бажаного результату.

На нашу думку, наукова організація управлінської праці на підприємстві повинна передбачати оптимізацію всіх її складових елементів, забезпечення їх

відповідності цілям, технічним параметрам виробництва та критеріям ефективності.

Аналіз результатів наукових досліджень з питань організації праці менеджера дозволяє виокремити такі основні напрями покращення організації управлінської праці на рівні підприємства:

- раціональний розподіл прав, обов'язків та відповідальності в колективі;
- впровадження передових прийомів і методів праці;
- удосконалення мотиваційного механізму;
- підвищення ефективності використання робочого часу;
- проведення атестації працівників та робочих місць;
- раціоналізація режиму праці та відпочинку;
- підвищення актуальності самостійної організації власної праці, самодисципліни та самоконтролю.

Загалом удосконалення системи організації управлінської праці повинно мати комплексний характер та забезпечувати системний підхід до розроблених і впроваджуваних заходів. Раціоналізацією необхідно охоплювати всю структуру системи управління, весь управлінський процес, застосовувані методи та процедури управління, техніку та прийоми реалізації управлінських функцій, питання організаційно-правової регламентації управлінської праці тощо.

Отже, наукова організація управлінської праці є важливою передумовою успішного функціонування підприємства, а також нарощення його конкурентних переваг на ринку.

Література:

1. Медік А. О., Федоряк Р. М. Удосконалення організації та стимулювання праці на підприємстві. *Технології та дизайн*. 2014. №2. URL: file:///C:/Users/admin/Desktop/Downloads/td_2014_2_18.pdf
2. Скібіцька Л. І. Організація праці менеджера: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 360 с.
3. Шовкун В. А. Організація праці: теоретичні та інституційні аспекти. *Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету*. 2011. №1 (48). С.150-157.

ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД У СТРАТЕГІЧНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Козій В.В.

*студент факультету економіки та управління
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки
м.Луцьк*

Можливість виживання та ефективного розвитку в динамічних і часто несприятливих умовах зовнішнього середовища визначається тим, наскільки компетентні керівники в питаннях стратегічного управління. Вміле управління трьома процесами - поточне функціонування, постійне вдосконалення, радикальне розвиток - визначає ефективність менеджменту підприємства.

Кубарева В.М. вважає, що стратегічне управління – це динамічний процес, який перебуває у постійному русі, його завдання полягає у пошуку шляхів покращення існуючої стратегії підприємства і контролю її виконання. Стратегічне управління виконує велику кількість завдань, які стосуються стратегічного аналізу, реалізації, розробки та контролю за виконанням стратегій підприємств [1, с.55] .

Досліджуючи підходи до трактування стратегічного управління Райковська І.Т. виділяє [2, с.108]:

- 1) процесний підхід (передбачає тлумачення стратегічного управління як процесу управління з метою здійснення місії підприємства за допомогою взаємодії його із зовнішнім середовищем);
- 2) цільовий підхід (орієнтація на цілі і засоби, що ґрунтуються на визначенні довгострокових цілей підприємства і шляхів їх досягнення);
- 3) комплексний підхід, що ставить основним завданням здійснення реалізації управлінських рішень на основі використання стратегії підприємства з урахуванням можливості її динамічного оновлення, що забезпечує конкурентні переваги.

Вважаємо, що основою стратегічного управління виступає система стратегій на підприємстві, що включають організаційні, трудові та пов'язані з ними підприємницькі стратегії.

Основні результати стратегічного управління можна представити у вигляді логічного ланцюга стратегічних результатів: діагноз (оцінка) – прогноз – стратегія – стратегічний план – програма – проект – оцінка результатів відмінність стратегічного управління від стратегічного планування, бо перше з них – більш ширше і місткіше поняття. Стратегічне планування відповідає на питання «що робити?», тоді як стратегічне управління – на питання «що, хто і як повинен робити?» [4, с.365].

На нашу думку, стратегічне управління виконує такі взаємопов'язані завдання як постановка цілей та формулювання місії, безпосередня розробка стратегії, стратегічне бачення діяльності підприємства, реалізації стратегії та її оцінка.

Місія підприємства виражає сенс існування і призначення підприємства. Далі визначаються цілі підприємства, відбувається забезпечення цілеспрямованості всієї діяльності підприємства. Формування місії і встановлення цілей підприємства необхідні для того, щоб визначити мету функціонування (окрім отримання прибутку) та бажані результати.

Черчик Л.М. у своїх дослідженнях щодо діагностики в системі стратегічного менеджменту спирається на такі інструменти як [3, с.152]:

- формування концепції розвитку підприємства з попередніми цілями;
- аналіз стратегічного середовища підприємства;
- діагностика стану підприємства і визначення стратегічного розриву, swot аналіз;
- прогноз основних показників середовища підприємства;
- уточнення місії та цілей підприємства, розвиток на стратегічну перспективу;

- розгляд альтернативних стратегій та вибір остаточної стратегії розвитку підприємства;
- план реалізації стратегії;
- стратегічний контроль корегування;
- оцінка ефективності обраної стратегії.

Формування концепції розвитку підприємства з попередніми цілями включає в себе такі компоненти - економічний, соціальний та екологічний, вони мають бути співставлені з попередніми для того, щоб підприємство не мало різних векторів своєї діяльності та слідувало єдиній меті.

Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища допомагає підприємству виділити слабкі та сильні сторони, можливості та загрози, що можуть виникнути у процесі реалізації концепції розвитку.

Діагностика включає діагностику потенціалу підприємства, діагностику конкурентоспроможності, діагностику загрози банкрутства, діагностику корпоративної культури [3, с.154].

Прогнозування допомагає підприємству застосувати досвід отриманий в минулому та визначити основні показники майбутнього розвитку підприємства.

Визначення місії та цілей підприємства є основоположними у стратегічному менеджменті, оскільки вони відповідають на такі питання, куди буде рухатися підприємство (мета) та якими засобами будуть досягатися цілі підприємства.

При невідповідних показниках після прогнозування та діагностики підприємство має розробити альтернативні стратегії та вибрати з них, ту, яка найбільше буде задовольняти стратегічний розвиток. Після вибору необхідна деталізація стратегії, що має своє відображення у плані.

Сутність заключної діагностики полягає в оперативному розпізнанні дестабілізуючих процесів на етапі реалізації стратегії, тому передбачає оцінку ефективності та стабільності роботи підприємства, є передумовою прийняття випереджуючих управлінських рішень і застосування корегувальних дій для ліквідації причин негараздів та запобігання аналогічним проблемам у майбутньому [3, с.155].

Оцінка ефективності обраної стратегії може проводитись внутрішніми працівниками, або, за допомогою зовнішніх експертів. Вважаємо, що другий варіант є ефективнішим, оскільки експерти зможуть критично оцінити та висловити свою думку щодо стратегії.

Таким чином, стратегічне управління підприємством перетворилося в особливий, окремий вид діяльності, коли виробничі та господарські процеси ускладнилися, оволоділи більшим числом об'єктів. Управління зазвичай встановлює основні завдання: організувати спільні дії працівників, які беруть участь в торгівельному процесі, вносить певну спрямованість, щоб досягнути узгодженості і координації дій виконавців щодо реалізації стратегії підприємства.

Література:

1. Кубарева В. С. Сутність стратегічного управління підприємством. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Логістика.* 2012. № 749. С. 55-60.
2. Райковська І. Т. Модель сучасного стратегічного управління підприємством: зміст та компоненти. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки.* 2015. № 3. С. 106-119
3. Черчик Л.М. Діагностика в системі стратегічного менеджменту підприємства . *Науковий вісник Полісся.* 2017. № 2(2). С. 150-155.
4. Чухлата Ж. Г. Особливості стратегічного управління підприємством в сучасних умовах. *Вісник економіки транспорту і промисловості.* 2018. № 62. С. 362-367

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ: ВІТЧИЗНЯНА ТА ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА

Кондрецова А.О.

м. Київ, Україна

В даний час пенсійне забезпечення в силу своєї соціальної значимості виступає однією з основних соціально-значущих гарантій стабільного розвитку суспільства і забезпечення фінансово-бюджетної сфери держави. Недержавні пенсійні фонди є інструментом підвищення рівня матеріального забезпечення населення. Соціальна значущість недержавних пенсійних фондів полягає в залученні населення в сферу добровільного пенсійного страхування.

Для більш глибокого розуміння специфіки діяльності НПФ важливо представляти його суттєві відмінності від класичних інвесторів, які на меті мають отримання прибутку (табл. 1).

Таблиця 1

Ознаки недержавного пенсійного фонду як суб'єкта інвестиційної діяльності (інвестора)

Ознака	Зміст
Законодавчі обмеження до складу та структури коштів пенсійних накопичень (резервів)	Чітко регламентуються вимоги до складу та структури пенсійних резервів (накопичень) для забезпечення збереження коштів, прибутковості, диверсифікації та ліквідності інвестиційних портфелів
Вимоги до розміру часток вкладень (розміщення, інвестування) в той чи інший вид активів	Національним законодавством встановлюється максимальна частка вкладень (розміщення, інвестування) коштів в різні об'єкти (активи); частка визначається у відсотках від загального обсягу вкладень
Ступінь самостійності (свободи) при проведенні інвестиційної політики	Низький ступінь - при інвестуванні коштів пенсійних накопичень (так як НПФ передає всі кошти в керуючі компанії, не маючи можливості самостійно здійснювати інвестування). Середній ступінь - при розміщенні пенсійних резервів (законодавчо передбачено заборону на самостійне розміщення пенсійних резервів в окремі об'єкти (активи))

Джерело: складено на основі [1]

Як можна помітити, НПФ відносяться до категорії інвесторів, що не володіють повною свободою при здійсненні інвестиційних процесів.

Обмеження інвестиційної свободи НПФ обумовлено тим, що вони є так званими «інституційними інвесторами», перерозподіляючи кошти вкладників в певні активи з подальшою обов'язком повернення коштів у вигляді пенсійних виплат. Основними напрямками інвестування пенсійних активів НПФ в Україні є грошові кошти розміщені на депозитних банківських рахунках, облігації, менш популярний напрямок – акції (табл. 2).

Таблиця 2

Загальна структура інвестиційного портфеля НПФ України, 2015-2018 рр.

Об'єкт інвестування пенсійних активів, млн. грн.	2015		2016		2017		2018	
	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%
Облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України	517,9	31,2	648,3	31,1	679,6	32,4	266,3	20,5
Грошові кошти, розміщені на депозитних банківських рахунках	572,7	34,5	760,2	36,4	953,8	45,6	780,7	59,8
Цінні папери, дохід гарантовано КМУ	196,9	11,9	241,1	11,5	0	0	0	0
Банківські метали	18,6	1,2	14,7	0,7	14,5	0,7	13,5	1,03
Об'єкти нерухомості	49,6	2,9	58,0	2,7	69,9	3,3	72,2	5,5
Акції українських емітентів	256,9	15,5	278,4	13,3	262,5	12,5	65,2	5,0
Дебіторська заборгованість	21,3	1,3	32,5	1,6	68,9	3,3	63,9	4,9
Кошти на поточному рахунку	9,3	0,56	19,3	0,9	16,4	0,8	17,3	1,3
Інші активи	16,8	1,01	37,3	1,8	25,9	1,2	25,7	1,9
Загальна вартість пенсійних активів	1660,1	100	2086,8	100	2091,5	100	1304,8	100

Джерело: складено за даними [3]

Як видно з таблиці, основну частку у структурі інвестиційного портфеля за період 2015–2018 рр. становили банківські депозитні рахунки та грошові кошти, а також облігації. Депозитні вклади та облігації характеризуються надійністю, а основною метою інвестування в ці активи є збереження пенсійних заощаджень громадян.

Доцільним є розгляд прогресивного зарубіжного досвіду у сфері інвестиційної діяльності недержавних пенсійних фондів. Так, у деяких країнах взагалі не встановлюють інвестиційні обмеження, а саме: в дев'яти країнах ОЕСР, та у двох країнах, які не є членами ОЕСР. В цих країнах недержавні пенсійні фонди можуть інвестувати в нерухомість, роздрібні інвестиційні фонди, приватні інвестиційні фонди чи кредити без будь-яких обмежень [2].

Однак, враховуючи низький рівень довіри населення до установ фінансово-кредитної сфери та початковий етап розвитку НПФ в Україні,

подібна лібералізація найімовірніше не є доцільною на теперішньому етапі розвитку зазначеної сфери.

В окремих країнах вкладники можуть самостійно обирати тип фонду в який вкладають кошти. У світовій практиці НПФ поділяють на два основні види відповідно до ступеню юридичної відокремленості активів фонду від вкладників чи адміністратора: автономні та неавтономні. Окремо слід зазначити, що у Чилі частка зарубіжних інвестицій від загального обсягу капіталовкладень не може перевищувати 80% і залежить саме від типу фонду, який вибирає учасник. У Колумбії відповідний показник становить 40%, у Мексиці – 20%, тоді як у Бразилії – тільки 2–3%. У Словаччині дозволені інвестиції тільки в країни ЄС. У Фінляндії інвестування до країн, які не входять до ЄС, дозволяється винятково за умови, що вони є членами ОЕСР, і частка таких інвестицій становить 10% [2].

Використання пенсійних коштів у економіці в якості джерела довгострокових внутрішніх інвестицій, ще одна суттєва причина для активізації інвестиційної діяльності НПФ, що сприятиме удосконаленню не лише пенсійної системи, але й економіки в цілому. На рис. 1 представлені країни ОЕСР, активи пенсійних фондів яких (як% ВВП) складають більш ніж 10%.

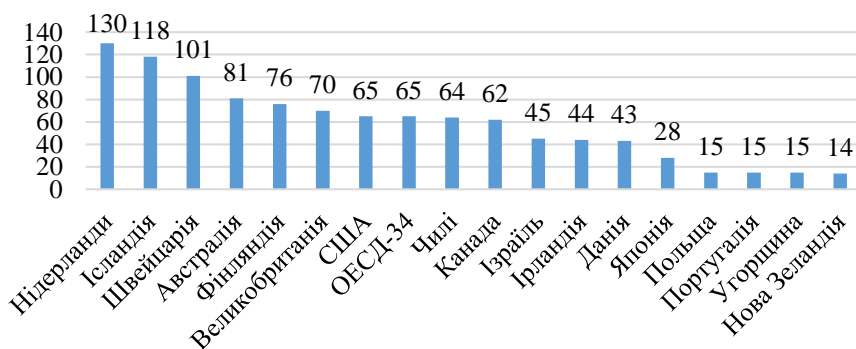

Рис. 1. Активи пенсійних фондів країн ОЕСР, % ВВП

Джерело: складено за даними ОЕСР [2]

Структура розміщення коштів пенсійних фондів у країнах ОЕСР (рис. 2) демонструє, що найбільшу питому вагу займають цінні папери, а саме – акції.

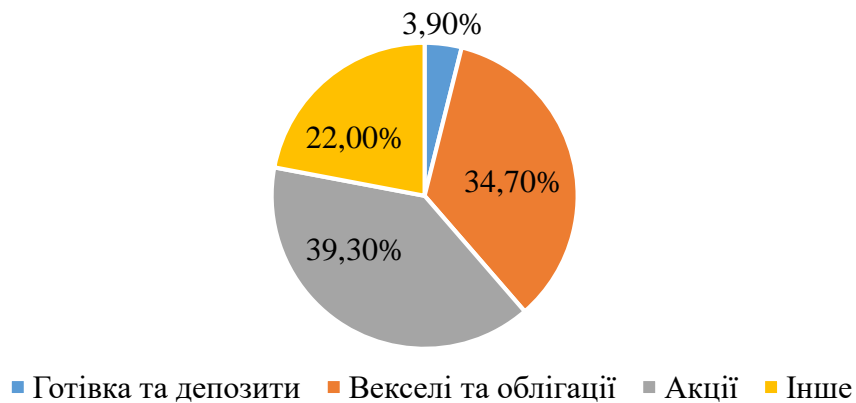

Рис. 2. Структура розміщення коштів пенсійних фондів у країнах ОЕСР
Джерело: складено за даними ОЕСР [2]

Структура розміщення коштів пенсійних фондів у країнах ОЕСР (рис. 1) демонструє, що найбільшу питому вагу займають цінні папери, а саме – акції.

У міжнародній практиці накопичено досвід функціонування систем пенсійного забезпечення, що включають накопичувальні компоненти, що створює базу для їх подальшого впровадження в Україні.

У результаті порівняльного аналізу структури розміщення коштів пенсійних фондів в Україні та країнах ОЕСР, можна констатувати, що інвестиційна політика вітчизняних НПФ орієнтована на мінімізацію інвестиційного ризику шляхом вкладення коштів у фінансові інструменти з низьким рівнем ризику та, відповідно, дохідністю. Разом із тим, аналіз досвіду країн ОЕСР свідчить, що недержавні пенсійні фонди є потужними інституційними інвесторами, пріоритетним напрямом інвестиційної діяльності яких є вкладення в акції, що у випадку вдалої реалізації, забезпечує максимізацію інвестиційного доходу вкладників та розвиток економіки в цілому. Саме це є перспективним напрямом удосконалення інвестиційної діяльності НПФ в Україні, однак його реалізація невід’ємно пов’язана з подальшим розвитком фондового ринку.

На наш погляд, перспективним підходом до управління інвестиційним портфелем НПФ є його поділ на дві складові: стратегічну та ризикову. За такого підходу основою інвестиційного портфеля пенсійних накопичень є

інструменти з фіксованою дохідністю (облігації та депозити). Ризикову частину портфеля формують за рахунок інструментів із ринковою дохідністю. З метою мінімізації негативного впливу ризиків, що виникають у процесі інвестиційної діяльності НПФ, треба створити систему управління ризиками, яка передбачатиме періодичну оцінку ризиків, вжиття заходів щодо запобігання їх реалізації або щодо мінімізації негативних наслідків реалізації ризиків, контроль і моніторинг результатів інвестиційної діяльності.

Таким чином, у разі реалізації цієї пропозиції, інвестиційний портфель НПФ повинен стати більш гнучким та диференціюватися залежно від рівня інвестиційного ризику. НПФ треба було б знизити частку консервативних фінансових активів (депозитів і облігацій) та, відповідно, збільшити частку потенційно більш прибуткових активів (акцій, деривативів, у тому числі цінних паперів іноземних емітентів). Для українських НПФ необхідно розширювати існуючі та шукати нові напрями інвестування з метою проведення подальшої ефективної інвестиційної діяльності.

Література:

1. Істоміна Н. А. Інвестиційна політика недержавних пенсійних фондів: теоретичний аспект / Н. А. Істоміна, П. В. Кашинська // Фінанси і кредит. – 2013. – № 33. – С. 64-69.
2. Pension Markets in Focus. Report on pension funds' long-term investments. 2015. URL: <http://www.oecd.org/daf/f in/private-pensions/Pension-Markets-in-Focus-2015.pdf>
3. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <https://nfp.gov.ua/content/derzhavniy-reestr.html>

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Кузьменко А. В.

студентка економічного факультету

ДВНЗ «Університет банківської справи»

Черкаський навчально-науковий інститут

м. Черкаси, Україна

Науковий керівник: Лютова Г.М.,

к.е.н., доцент

Потреба в даних консолідованої фінансової звітності зумовлюється глобалізаційними та інтеграційними процесами господарських зв'язків та утворенням об'єднань підприємств. Консолідована фінансова звітність має велике значення для інвесторів та акціонерів, оскільки відображає фінансовий стан, кінцевий результат діяльності та рух грошових коштів материнського підприємства та його дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці.

Метою дослідження є окреслення основних вимог та підходів, що стосуються формування консолідованої фінансової звітності.

Особливості формування консолідованої фінансової звітності є об'єктом численних досліджень таких науковців, як В.П.Онищенко, Я.В. Голубка, В.М. Костюченко та інших.

Незважаючи на ґрунтовні дослідження науковців окремі проблематичні аспекти формування консолідованої фінансової звітності підприємств є недостатньо висвітленими в економічній літературі.

Відповідно до НП(С)БО 1 « Загальні вимоги до фінансової звітності», фінансова звітність - звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Консолідація – зведення бухгалтерських даних при підготовці зведеного звіту. Тобто, консолідована фінансова звітність – це фінансова звітність групи компаній, у якої активи, зобов'язання, капітал, доходи, витрати і потоки

грошових коштів материнської компанії та її дочірніх компаній представлені як активи, зобов'язання, капітал, доходи, витрати і потоки грошових коштів єдиного суб'єкта економічної діяльності. Варто зазначити, що консолідація фінансової звітності є однією з найскладніших облікових процедур [1].

На думку, В.П.Онищенко, основною проблемою формування консолі дованої фінансової звітності є недоцільність застосування єдиного підходу до складання консолідованої фінансової звітності материнськими підприємствами з різною часткою статутного фонду у підконтрольних підприємствах, оскільки такий підхід не забезпечує інтереси часток меншості [2, с.18].

Проте, Я.В. Голубка, схиляється до думки, що недостатньо приділено уваги проблемі внутрішньогрупової реалізації активів, які покупець використовує як сировину для виробництва власної готової продукції з наступним продажем такої продукції за межі групи. В такому випадку, при складанні консолідованої фінансової звітності за наявності таких операцій постає питання розподілу внутрішньо групового прибутку між залишками запасів та собівартістю реалізованої готової продукції [3, с.26].

З іншого боку, В.М.Костюченко, серед основних проблем щодо даної теми акцентує увагу на тому, що консолідація не зводиться до простого додавання відповідних статей активів, зобов'язань, капіталу, доходів та витрат, а передбачає цілий ряд спеціальних розрахунків і може бути представлено у вигляді багатоетапної процедури консолідації [4, с.13].

Підсумовуючи підходи економістів щодо проблем формування консолідованої звітності підприємств, їх можна згрупувати таким чином:

- складність нормативного регулювання;
- висока трудомісткість та тривалість складання звітності;
- складність процесу організації бухгалтерського обліку для потреб консолідованої звітності;
- проблема складання консолідованої фінансової звітності тісно пов'язується з необхідністю елімінування статей, тобто наслідки щодо реалізації угод між членами корпоративної групи не включаються в

консолідовану звітність, а показуються тільки активи і зобов'язання, доходи і витрати від операцій з третіми особами;

- основною проблемою, з якою стикаються транснаціональні корпорації при складанні консолідованої фінансової звітності є те, що її складові частини - фінансові звіти структурних підрозділів - виражені у різних валютах.

Шляхами вирішення зазначених проблем можуть бути наступні:

- складання консолідованої фінансової має здійснюватись при ретельному дотриманні правил обліку та звітності відповідно до бухгалтерських стандартів;

- оскільки процес складання консолідованої фінансової звітності регулюється МСФЗ, одним з шляхів вирішення є необхідність правильного трактування положення міжнародних стандартів і трансформування бухгалтерської звітності, яка складається за вимогами вітчизняних нормативів;

- розробка та впровадження єдиної облікової політики та єдиних вимог до працівників бухгалтерської служби, щодо кваліфікації, на кожному підприємстві, що входить в фінансову групу.

Отже, можна зробити висновок, для зовнішніх користувачів консолідована фінансова звітність виступає в якості додаткової інформації, яка усуває обмеженість окремих фінансових звітів. Процес консолідації передбачає здійснення певних процедур консолідації, які являють собою визначену послідовність бухгалтерських дій з метою формування показників фінансової звітності. Консолідована фінансова звітність, має складатись за всією сукупністю показників контрольованих компаній, повинна відображати майновий фінансовий стан і результати господарської діяльності усіх компаній, які входять у сферу консолідації як єдиного економічного цілого.

Література

1. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

2. Онищенко В.П. Методика та організація консолідованої фінансової звітності: автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. екон. наук: спец.

08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. (за видами економічної діяльності)» / В.П. Онищенко. – Київ, 2008. – 18 с

3. Голубка Я.В. Проблеми обліку фінансових інвестицій при складанні консолідованої фінансової звітності / Я.В. Голубка // Вісник Хмельницького національного університету. Частина 2. Том 2, 2005. – № 4. – С. 26-30.

4. Костюченко В.М. Консолідована фінансова звітність при поетапному об'єднанні бізнесу / В.М. Костюченко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 6. – С. 12-16.

УДК657

Економічні науки

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ МЕГАРЕГУЛЯТОРА НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

*Кузьменко О.М.,
студент фінансового факультету
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

У різних країнах застосовуються різні механізми регулювання фінансового ринку. Основним недоліком цього є недосконалість основних ринкових механізмів та унікальних функцій фінансових посередників, без яких сучасні економічні системи не можуть існувати.

Відсутність ефективного механізму регулювання фінансових посередників може призвести до серйозних негативних наслідків у реальній економіці та спричинити системну економічну кризу. Це дуже небезпечно для країн з структурною та інституційною слабкістю.

Ці фактори підривають ефективність ринкових дисциплінарних заходів та знижують ефективність внутрішнього управління. Вивчення зарубіжного досвіду побудови системи регулювання фінансового ринку шляхом створення мегарегулятора дозволить виявити всі плюси та мінуси впровадження таких

нововведень в Україні та допоможе виробити нові теоретичні та практичні підходи до реформування фінансового регулювання, а також розробити комплекс практичних заходів для підвищення ефективності вітчизняних органів нагляду.

В Україні державне регулювання фінансового ринку здійснюється відповідно до встановлених зобов'язань та вимог діяльності споживачів та учасників цього ринку з урахуванням його стандартів, державної реєстрації фінансових установ, ліцензування та нагляду за їх професійною діяльністю, захист інтересів споживачів фінансових послуг [4].

У нашій країні механізм державного регулювання фінансового ринку будується на основі галузевої моделі, тобто система регулювання тривірнева: регулювання банківської діяльності здійснює Національний банк України; ринок цінних паперів та цінних паперів - Національна комісія з цінних паперів та бірж; діяльність інших фінансових посередників та фінансових компаній регулюється Національною комісією, яка здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. НБУ як регулятор не залежить від уряду та економічно незалежний, діяльність двох інших координується Кабінетом Міністрів України.

Мегарегулятор вперше з'явився в Сінгапурі, а згодом поширився на скандинавські країни. Ця модель організації фінансових ринків є досить поширеною, але не є домінуючою. Мегарегулятори працюють у більш ніж 40 країнах, як розвинених, так і в країнах, що розвиваються. Ця система регулювання перевірена такими країнами, як Великобританія, Китай, Казахстан, Польща, Франція, Австрія, Угорщина, Норвегія, Швеція та інші.

Існують різні моделі мегарегулятора фінансових ринків у світі. Таким чином, найсучаснішою є модель британського системного мегарегулятора (FSA), яка поступово об'єднує функції контролю та інвестиційних, банківських, іпотечних та страхових послуг. У Франції банківський нагляд та нагляд за небанківськими фінансовими установами розділений між Банком Франції та регулятором, який кілька років тому контролює та регулює сектор небанківських фінансових ринків, у Німеччині регуляторна модель нагадує французьку, але банки потрапляють в сферу регулятора. Особливістю

французького мегарегулятора є участь гравців ринку у формуванні головного керівного органу АМФ - ради директорів.

В Україні існує модель створення мегарегулятора з підпорядкуванням виконавчої гілки влади та відокремлення банківського нагляду від сфери контролю НБУ з подальшим його переведенням до новоствореного органу - мегарегулятора фінансового ринку. активно обговорювались як в економічній літературі, так і в урядових колах [1].

Розглядаючи складну ситуацію на фінансовому ринку України, варто переглянути питання про доцільність створення мегарегулятора фінансового ринку в Україні за сучасних умов та окреслити шляхи його вдосконалення.

Створення окремого мегарегулятора має здійснюватися поступово. На першому етапі необхідно створити наглядову раду, яка об'єднає керівників різних органів державного регулювання фінансового ринку. На основі цієї ради буде налагоджено співробітництво цих органів. Наступним кроком є уніфікація механізму регулювання. Основним кроком має стати підготовка нормативно-правової бази для діяльності мегарегулятора.

На думку експертів, створення мега-регулятора може створити потужний центр регулювання ринків фінансових послуг в Україні, позбутися від конфлікту інтересів всередині Національного банку України та вивести країну на новий рівень державного регулювання ринків .

Крім того, створення мегарегулятора відповідатиме прагненням європейської інтеграції України. Світова практика організаційної побудови єдиного регулятора фінансового ринку передбачає створення в його межах різних підрозділів, функціональне призначення яких відповідає попередньому призначенню регуляторів, що входять до складу мегарегулятора.

Крім того, реформування регулювання та нагляду на фінансовому ринку України має здійснюватися за чотирма напрямками:

—уніфікація норм і правил державного регулювання на фінансовому ринку з поступовою концентрацією регуляторних функцій в одному державному органі;

- розмежування наглядових функцій від регулювання та впровадження наглядової системи у всіх основних сегментах фінансового ринку;
- посилення ролі саморегулюючих організацій професійних учасників та їх тісніший зв'язок з регулюючими органами;
- значне покращення фінансування державних регуляторів, у тому числі з ринкових джерел [3].

У той же час, зараз важливо підтримувати функціональні органи, відповідальні за конкретні сегменти та галузі фінансового ринку з метою подальшого розвитку фінансового ринку та відповідності європейським стандартам, оскільки сучасні умови сприяють правильному регулюванню та цільовим діям для розвитку відповідних фінансових установ.

Таким чином, регулювання фінансового ринку є необхідним елементом системи державного регулювання економіки і в сучасних умовах альтернативи немає.

Основна місія державного регулювання фінансового ринку - гармонізувати інтереси всіх суб'єктів фінансового ринку шляхом накладення необхідних обмежень та заборон у їх відносинах шляхом непрямого втручання у їх діяльність.

Основною причиною, що підштовхує до створення мегарегуляторів на фінансових ринках, є глобалізаційні процеси та швидкий транснаціональний перелив капіталу, що своїми масштабами може призводити до порушення рівноваги на ринку та у висновку призводити до розбалансування економіки окремо взятої країни. Об'єднання секторальних регуляторів зможе усунути дублювальні функції органів регулювання, зменшення використання державних ресурсів на їх утримання тощо. Водночас в наш час в Україні важливим є збереження функціональних органів, які відповідають за конкретні сегменти і галузі фінансового ринку.

Література:

1. Лобозинська С. М. До питання створення мегарегулятора фінансового ринку в Україні та вдосконалення банківського регулювання [Електронний

ресурс] / С. М. Лобозинська. — Режим доступу: <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-3-2012/194-199.pdf>.

2. Канцір, І. А. Державне регулювання фінансової системи України [Текст] / І. А. Канцір // Технологічний аудит та резерви виробництва. — 2018. — № 2/2(16). — С. 58–64.

3. Бондаренко Є. П. Механізми державного регулювання ринку фінансових послуг [Електронний ресурс] / Є. П. Бондаренко. — Режим доступу: http://lib.uabs.edu.ua/library/Visnik/Numbers/2_29_2010/29_02_04.pdf.

4. Сьомченков О. А. Необхідність та шляхи реформування механізму державного регулювання фінансового ринку [Електронний ресурс] / О. А. Сьомченков, А. В. Кузьменко. — Режим доступу: <http://intkonf.org/ken-somchenkov-oakuzmenko-av-neobhidnist-ta-shlyahi-reformuvannya-mehanizm-derzhavnogo-regulyuvannya-finansovogo-rinku/>

УДК 502

Економічні науки

РОЗВИТОК ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Куляс Катерина Андріївна

магістр кафедри

метеорології та кліматології

Поліщук Тамара Миколаївна

старший викладач кафедри

економіки природокористування

Одеський державний екологічний університет

м. Одеса, Україна

У зв'язку з прискоренням темпу урбанізації мешканці міст все більше віддаляються від природи та природного середовища. В містах люди відчувають себе більше ізольованими, виникає почуття самотності в місці де велика кількість людей, люди знаходяться все більше в психологічному напруженні, надмірне навантаження та стреси впливають на психічний стан людей та приводять до нервових розладів. Тому у них з'являється все частіше бажання

відокремитись від усього будення та відпочити в оточенні природного середовища, побути на одинці з природою, та звільнити себе від навантаження міського буття.

Разом з цим виникає новий напрямок, зелений, або екологічний туризм це напрям відпочинку людей, які виснажені та перенавантажені від міста та проблем які пов'язані з побутом і урбаністичним оточенням. Цей вид відпочинку спрямований на усамітнення людей та їх спілкування з природним середовищем, з проживанням в сільському середовищі або на інших природних територіях.

Головна мета зеленого туризму — абстрагуватися від шуму мегаполіса, зануритися у той світ, у якому жили наші предки.

В Україні екологічний туризм в порівнянні з іншими Європейськими країнами знаходиться на стадії становлення. Вкладу від держави на його розвиток майже немає, але є люди які зацікавлені в розвитку цього напрямку і бачать в ньому перспективу. На даний час серед українців поширені різні думки щодо такого виду туризму – від несприйняття відпочинку такого виду до захоплення невеликою вартістю від еко туру та екологічністю.

Якщо розглядати територію України то для розвитку зеленого туризму то можна виділити такі аспекти: майже 15% території – зони для відпочинку, приморські та гірські ландшафти, чисте повітря та ріки, унікальні селища де досі зберіглося багато національного фольклору, дивовижні музеї з багатою історією, церкви та мальовничі архітектурні пам'ятки. На території України налічується понад 500 населених пунктів які до нинішнього часу донесли свою цікаву історичну та культурну спадщину.

За оцінками Мінагрополітики у 2018 році в Україні у сфері зеленого туризму було зайнято 3000 сільських жителів. Найбільш популярними для розвитку зеленого туризму в Україні є західні регіони завдячуючи своєму географічному положенню, майже 41% туристів для відпочинку обирають саме цей регіон, адже він багатий своєю культурною спадщиною та мальовничими пейзажами які захоплюють з першого погляду. Закарпатська область, межуючи

одразу з чотирма країнами, набула попиту серед іноземних туристів, які приїжджають сюди як на вихідні та свята, так і на тривалий період.

Також пріоритетними для розвитку зеленого туризму в Україні є такі регіони: Південний (Херсонська, Запорізька, Миколаївська, Одеська області), Центральний та Північний (Полтавська, Чернігівська, Київська області) та Західний (Хмельницька, Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська області). Близько 3000 домашніх садиб налічується на території України котрі надають послуги зеленого туризму.

На даний час в Україні є великий потенціал розвитку екологічного туризму, але задля його становлення та подальшого розвитку необхідні капіталовкладення. Створення інфраструктури для екологічного туризму забезпечить доступність для подорожування та відвідування унікальних природних куточків нашої безмежно гарної та чарівної природи. Для розвитку цього напрямку необхідно забезпечити умови для залучення інвестицій та приватного капіталу з метою реалізації проектів по розвитку об'єктів зеленого туризму. Вдалий та успішний розвиток даного напрямку у туризмі не тільки позитивно вплине на стан навколишнього середовища, а й сприяє активізації та більш швидкому розвитку економічної діяльності. Завдяки поширенню розвитку зеленого туризму можна сприяти поширенню знань в області екології та охорони навколишнього середовища, залучити людей до більш дбайливого ставлення до природи та навчити молоде покоління буди більш еко-освіченим.

Література:

1. Галич О.А. Зелений туризм: сутність та перспективи розвитку на Полтавщині / О.А. Галич, І.В. Шевченко - URL: http://tourlib.net/statti_ukr/galych.htm.
2. Зелений туризм - URL: https://wikipedia.org/wiki/Зелений_туризм.
3. Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні - URL: http://www.magdalynivka.dp.ua/eco_turism/spilka.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА: СТРАТЕГІЧНИЙ ПІДХІД

*Курочкін В. М.,
студент кафедри міжнародних фінансів,
обліку та оподаткування,
Вищого навчального закладу «Університет
імені Альфреда Нобеля»
м. Дніпро, Україна*

Управління фінансовими ресурсами і капіталом підприємства є одним з найбільш важливих ланок системи фінансового менеджменту. Незважаючи на велику кількість робіт, присвячених оцінці фінансового стану, пошуку оптимального поєднання різних джерел фінансування діяльності підприємства на сьогоднішній день багато проблем управління фінансовими ресурсами не отримали достатнього теоретичного і практичного освітлення. У роботах вітчизняних вчених поки не представлена повна і цілісна концепція, яка об'єднувала б усі напрямки цього процесу і враховувала б специфіку формування і використання фінансових ресурсів підприємств реального сектора економіки.

Необхідно зауважити на тому, що саме організація фінансових ресурсів підприємства будується на відповідних принципах: господарської самостійності, самофінансування, матеріальної відповідальності, зацікавленості в результатах діяльності, формуванні фінансових резервів.

Фінансові ресурси підприємства – це грошові кошти, цінні папери, активи, кредитні кошти та інші доходи [1, 2]. Фінанси виконують розподільну і контрольну функції, а аналіз показників дозволяє охарактеризувати основні сторони діяльності і розробити плани.

Основним виробничим фінансово-економічним завданням є забезпечення фінансової рівноваги підприємства, тобто баланс доходів має дорівнювати балансу витрат з метою забезпечення відтворювальних процесів.

Спираючись на вищезазначене слід підкреслити, що одна з основних, якщо не найголовніша задача будь-якого фінансового управління – забезпечення потреби бізнесу в фінресурсах. У бізнесі є тільки одна помилка, яку не можна виправити, - залишитися без фінансових ресурсів, з яких можна фінансувати поточні операції та інвестиційні проекти. Усі інші помилки (прорахунки в стратегії, маркетингу і тощо) можна рано чи пізно виправити.

Для вирішення цієї задачі існують конкретні інструменти: прогнозування фінансових ресурсів, залучення різних позикових та інвестиційних коштів і тощо.

Крім того, формування, розподіл, оцінка та використання фінансових ресурсів підприємства повинні ґрунтуватися на моніторингу, завдання якого – спостереження, збір, діагностика фактів, що свідчать про розвиток системи управління фінансовими ресурсами.

У процесі його здійснення виявляють: фактори, ризики, що впливають на результативність управління фінансовими ресурсами, рівень захисту підприємства від ризиків прийняття неправильних рішень в області управління фінансовими ресурсами з метою недопущення зворотного ефекту від їх прийняття.

За результатами моніторингу складаються остаточні судження про результативність управління фінансовими ресурсами, можливе прийняття фінансових управлінських рішень, в тому числі альтернативних, щодо коригування фінансової стратегії на майбутній період з урахуванням досягнення максимальної ефективності підприємства в перспективі.

У результаті формування і конструювання фінансових зв'язків підприємства здійснюються через процеси формування, розподілу і використання фінансових ресурсів, через форми і канали їх руху, методи оцінки вартості, організацію і суб'єктів управління.

Отже, правильно обрана політика управління фінансовими ресурсами забезпечує ефективну діяльність підприємства, її фінансову стійкість та конкурентоспроможність, а також його стратегічний розвиток.

Література:

1. Джерелейко С. Д. Управління фінансовими ресурсами промислових підприємств [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.nbuuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_1/156.pdf .

2. Нестеренко Н. В. Шляхи вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства / Н. В. Нестеренко, Д. М. Ребріна // «Вісник». – 2011. – № 3(16). – С. 69-72.

Економічні науки

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ТУРИСТИЧНИХ ОПЕРАТОРІВ

Бойко З.В.,

к.г.н, доцент

Макарова В.О.,

Студентка

Університет Митної справи та фінансів

м. Дніпро, Україна

Туристичний ринок в Україні розвивається повільно та недостатньо потужно. Економіка багатьох країн істотно залежить від розвитку туристичної галузі. Наприклад, туризм складає 15% від ВВП Мальти, 15% від ВВП Хорватії, 9,3% від ВВП Таїланду, 8,2% від ВВП Ісландії, а в Україні, по оцінкам Всесвітнього економічного форуму, цей показник складає близько 1,5% [3].

У 2017-2018 рр. Україна очолювала рейтинг країн з найменшою часткою туристичної індустрії в ВВП. Україна має великий потенціал як для внутрішнього туризму, так і для зовнішнього. Можна констатувати той факт, що потенціал залишається не використаним, оскільки роль галузі туризму в економіці України залишається незначною. Україна маючи унікальний туристичний потенціал є лідером за ступенем незалежності її економіки від туристичної галузі. У 2018 році об'єм створеної у туризмі доданої вартості склав 1,3 млрд доларів, що є одним із самих низьких показників у Європі [2].

ТОП-5 національних туроператорів за кількістю обслугованих українських громадян, що подорожували у 2017-2018 рр. у тис. осіб зображено на табл.1.

Згідно даних, лідером серед національних операторів за кількістю відправлених українців за кордон у 2017-2018 рр. є туроператор Join Up. Він не тільки має потужні результати за кількістю, а і наростив об'єм 199,21 тис. осіб, це найкращий результат серед іноземних та національних туроператорів.

Рис.1. ТОП-5 національних туроператорів за кількістю обслугованих українських громадян, що подорожували за кордон у 2017-2018 рр. у тис. осіб. (складено автором за [1])

Другу сходинку займає Аккорд-тур, він є найпотужнішим туроператором на Україні по автобусним турам. Замикає трійку лідерів багатопрофільний туроператор ТРГ з падінням туристичного потоку за рік на 11,05 тис. осіб. Також в ТОП-5 входять такі оператори як ГТО та Алголь.

Для наочності розраховуємо питому вагу потужних національних операторів на туристичному ринку, отриману інформацію, збираємо у табл.1.

Аналізуючи таблицю 1, можемо зробити висновок, що питома вага 5 потужних національних операторів на туристичному ринку впала, але об'єми обслугованих іноземних громадян для подорожі за кордон у 2017-2018 рр. скоротились у двох національних операторів – у ТРГ на 11,05 тис. осіб та ГТО на 20,18 тис. осіб. Що свідчить про те, що всі туроператори, окрім ГТО та ТРГ,

збільшили свій об'єм продажу, але зменшилась питома вага їх на ринку, а це означає, що за 2017-2018 рік інші туристичні оператори, котрі увійшли на туристичних ринок України мали непоганий показник об'єму туристів та питомої ваги.

Таблиця 1

Питома вага туроператорів за кількістю обслугованих українських громадян у 2017-2018 рр. (складено автором за [1])

Питома вага туроператорів за кількістю обслугованих українських громадян у 2017-2018 рр., у %		
Джоін АП!	30,72	22,43
Аккорд-тур	10,51	6,48
Тревел Профешнл Груп	10,52	5,71
ГТО	4,26	1,92
Алголь	4,16	2,40

Отже, національні туроператори мають досить сильні позиції на туристичному ринку. Найпотужнішими на туристичному ринку є представники масового туризму – це туроператори Join Up та TPG. В Україні добре розвинена і спеціалізована галузь туризму, серед українських туроператорів є представники спеціалізованого туризму, наприклад, туроператор Пан Україн є профільним оператором по Азії.

Література:

1. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Любицева О. О. Туризм в Украине: проблемы, перспективы развития [Електронний ресурс].—Режим доступу:

<http://skole.com.ua/ru/papers/13@turizm/36@turizmutkrproblemi.html>

3. Туристичний ринок України як індикатор суспільних процесів. В.Ю. Пестушко, к.г.н., доц. УДК 911.3. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://er.nau.edu.ua>.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ ТА НОРВЕГІЇ

*Мартиненко Д.О.,
студентка фінансово-економічного факультету
Чернігівський національний технологічний університет
м. Чернігів, Україна*

Добре налагоджена система фінансового забезпечення дає поштовх для розвитку усіх ланок соціальної сфери, однією із складових якої є охорона здоров'я. Бюджетне фінансування даної сфери повинно забезпечувати рівний доступ до отримання медичної допомоги різних верств населення, можливість оптимізувати систему охорони здоров'я в національному масштабі. На практиці не дивлячись на незначне зростання видатків державного і місцевих бюджетів на охорону здоров'я їх частка по відношенню до загальної суми видатків залишається низькою.

Погіршення демографічної ситуації в Україні, погіршення життєвого рівня населення на фоні зростання витрат на медичні послуги та лікарські засобів, спричиняє погіршення стану здоров'я українців та високі темпи зростання передчасної смертності. Це обумовлює необхідність активізації інвестицій в соціальну сферу, а саме в охорону здоров'я.

Затяжні соціально-економічна, фінансова та політична кризи негативно позначились на фінансуванні вітчизняної системи охорони здоров'я, що призвело до перенесення основного тягаря відповідальності та витрат з державного рівня на рівень пацієнтів. Ситуація, що склалася ускладнює доступ значної частини населення до якісних медичних послуг.

В сучасних умовах одним із першочергових завдань соціальної і фінансової політики України повинно стати підвищення ефективності функціонування національної системи охорони здоров'я, яке можливо досягти без удосконалення механізму її фінансового забезпечення та залучення

додаткових джерел фінансових ресурсів, що зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Відповідно до результатів міжнародного дослідження, розробленого американською неурядовою організацією Social Progress Imperative за підтримки компанії «Делойт», Україна у 2019 р. опинилася в рейтингу «Індекс соціального розвитку» на 80 місці серед 146 країн світу. Лідером даного рейтингу, отримавши 90,95 балів зі 100 можливих стала Норвегія. Країна продемонструвала високі показники за всіма компонентами індексу, зокрема за показником «health and wellness» («здоров'я та оздоровлення») з 85,96 балів у 2014 р. до 87,48 у 2019 р. Протягом цього ж періоду в Україні за аналогічним показником спостерігається негативна тенденція: зменшення з 59,96 балів у 2014 році до 55,56 у 2019 році. Розглянемо основні компоненти показника «health and wellness» (табл.1).

Таблиця 1 – Порівняння показника «health and wellness» за 2019 рік в Україні та Норвегії

	Україна		Норвегія	
	оцінка	рейтинг	оцінка	рейтинг
«health and wellness»	55,56	91	87,48	8
тривалість життя у віці 60 (років)	18,63	97	24,58	17
передчасна смерть від незаразних захворювань (смертність/100,000 осіб)	627,49	139	185,17	10
доступ до основних послуг (0-100)	75,3	62	95,12	3
доступ до якісної медичної допомоги (0-4)	2,14	85	3,75	8

Джерело: складено автором на основі [1]

Проаналізувавши таблицю можна зробити висновок, що низький рейтинг України спричинений високими темпами передчасної смерті від незаразних хвороб – рак, серцево-судинні захворювання, хвороби, пов'язані із харчуванням.

Складна економічна ситуація в Україні зумовила недостатнє бюджетне фінансування охорони здоров'я останніми роками (табл.2). Недостатність бюджетних коштів, нераціональне їх використання, недосконалість наявних

бюджетних і небюджетних механізмів управління зумовлюють низький рівень фінансового забезпечення даної сфери.

Таблиця 2 – Видатки державного бюджету України на охорону здоров'я

Дата	Видатки, млн грн	Видатки у % до ВВП
31.12.2014	10580,8	2,5
31.12.2015	11450,4	2
31.12.2016	12456,3	1,8
31.12.2017	16729,1	2
31.12.2018	22617,9	2,3
01.11.2019	28182,6	3,4

Джерело: складено автором за даними [2].

Проаналізувавши таблицю можна зробити висновок, що з 2017 року спостерігається позитивна тенденція щодо збільшення витрат на охорону здоров'я, однак загальні обсяги видатків залишаються на низькому рівні порівняно з високорозвиненими країнами.

Бюджетне фінансування в Україні сфери охорони здоров'я є найнижчим серед європейських країн. Нестача фінансових ресурсів передусім обумовлена їхнім неефективним використанням, оскільки значна частина коштів йде на утримання лікарень, а не на більш дешеві заходи щодо профілактики захворювань. Такого висновку дійшли автори дослідження, проведеного під егідою Програми розвитку ООН (ПРООН), Світового банку та Київської школи економіки [3].

Порівняймо витрати на охорону здоров'я в Норвегії (табл.3)

Табл. 3 - Витрати на охорону здоров'я в Норвегії

Витрати	2013 р	2014 р	2015 р	2016 р	2017 р	2018 р
Витрати, норв. крон	274 246	293 507	315 207	328 134	345 194	359 987
Витрати у % до ВВП	8,9	9,3	10,1	10,5	10,4	10,2
Частка фінансування з державних джерел, %	85,0	85,3	85,5	85,4	85,5	85,5
Частка фінансування з приватних джерел, %	15,0	14,7	14,5	14,6	14,5	14,5

Джерело: складено автором на основі [4].

Виходячи з аналізу таблиці можна сказати, що з 2015 року частка витрат Норвегії на охорону здоров'я становить 10 % від ВВП, що майже в три рази перевищує витрати України. У країнах Організації Європейського економічного співробітництва (ОЕСД), до складу яких входить і Норвегія в середньому 76% (від 51 до 85%) усіх витрат на охорону здоров'я фінансуються за державними схемами або в рамках обов'язкового страхування. Федеральні та державні програми, такі як Medicaid та Medicare, продовжують відігравати значну роль у доступі населення до медичної допомоги [5].

Загалом за характером виділяють 2 механізми фінансування охорони здоров'я - обов'язковий та добровільний. Загальнообов'язкове медичне страхування є альтернативою державного фінансування, яке потім покриває основну частину вартості використаної медичної допомоги. Щодо витрат населення, що має вигляд самостійних платежів або як частина якоїсь доплати, то вони залишаються важливим елементом фінансування охорони здоров'я, але їх частка може значно відрізнитися.

У сукупності державні схеми та обов'язкове медичне страхування є основними механізмами фінансування у всіх країнах ОЕСД [5].

Виходячи з аналізу, можна стверджувати, що у країнах ОЕСД витрати на охорону здоров'я покриваються переважно обов'язковими схемами фінансування. Так, у Норвегії, Данії, Швеції та Великобританії на схеми державного фінансування припадає близько 80% або більше всіх витрат на охорону здоров'я, а більшу частину решти становлять прямі виплати пацієнтів.

В Україні ситуація зовсім інша: майже половина витрат на охорону здоров'я надходить із кишень пацієнтів. У наших західних сусідів частка таких витрат значно нижча [6].

У ході аналізу теми дослідження можна виділити наступні проблеми, що присутні в сфері охорони здоров'я України:

- нераціональність бюджетного фінансування охорони здоров'я (більше половини бюджетних коштів, що виділяється на охорону здоров'я, йде на утримання закладів охорони здоров'я та оплату праці медичних працівників);

- низький рівень самостійності закладів охорони здоров'я при використанні кадрових, фінансових і матеріальнотехнічних ресурсів [7];

- відсутність державних гарантій, нерозвиненість системи обов'язкового медичного страхування, значна частка оплати медичної допомоги населенням.

Для вирішення даних проблем необхідно виконати наступне:

1. Створити умови для реформування системи охорони здоров'я шляхом:

- внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо визначення особливостей фінансування закладів охорони здоров'я;

- розробки та прийняття законодавчих актів щодо особливості діяльності закладів охорони здоров'я та закупівлі медичних послуг;

2. Удосконалити систему фінансування галузі охорони здоров'я через:

- скорочення 4-рівневої системи фінансування до 2–3 рівневої на основі об'єднання фінансових ресурсів для первинної, вторинної та третинної медичної допомоги;

- збільшення питомої ваги видатків на первинну медичну допомогу в загальному обсязі фінансування;

- перехід від кошторисного фінансування галузі до самостійного розподілу коштів шляхом запровадження системи державної закупівлі медичних послуг;

- формування національної системи єдиних економічно обґрунтованих тарифів на медичні послуги.

3. Забезпечити державно-приватне партнерство у сфері охорони здоров'я шляхом сприяння реалізації інвестиційних проектів із залучення приватного капіталу та інших джерел фінансування.

Система охорони здоров'я в Україні потребує вдосконалення відповідно до сучасних механізмів європейських країн. Дана система має відповідати сучасним вимогам і виконанню завдань для задоволення зростаючих потреб у медичній допомозі, з одного боку, та стабілізації чи стримуванні зростання витрат на охорону здоров'я – з іншого.

Література:

1. Social Progress Index. URL: www.socialprogress.org/
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2019/
3. Державні витрати на охорону здоров'я в Україні найнижчі в Європі - дослідження. URL: <https://www.unian.ua/health/worldnews/2336977-derjavni-vitrati-na-ohoronu-zdorovya-v-ukrajini-naynijchi-v-evropi-doslidjennya.html>
4. Офіційний сайт статистики Норвегії. URL: www.ssb.no/
5. Рахуємо чужі гроші: де послуги у сфері охорони здоров'я найдешевші, а де — найдорожчі? URL: <https://www.apteka.ua/article/524775>
6. Офіційний сайт Світового банку. URL: www.worldbank.org/
7. Проект Концепції Державної програми реформування системи охорони здоров'я. URL: <https://www.apteka.ua/article/49319>

УДК 338.43:330.341

Економічні науки

РОЗВИТОК АГРАРНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

*Мокрій О.Г.,
аспірант кафедри менеджменту
та бізнес-адміністрування
Черкаський державний технологічний університет
м. Черкаси, Україна*

Трансформаційні перетворення на національному та світовому рівнях сприяли еволюції соціально-економічного розвитку аграрної сфери країн та регіонів. Такі перетворення супроводжувалися змінами методів господарювання та видів виробництва, соціально-економічними та політичними коливаннями. Нестабільність світового економічного простору підкреслює необхідність пошуку нових та дієвих напрямів ефективного функціонування економіки в контексті активізації соціально-економічного зростання. Нині не

втрачає актуальності питання подальшого реформування та адаптації аграрної політики. Тому для аналізу наслідків глобальної модифікації аграрної сфери необхідно визначити фундаментальну суть трансформаційних етапів розвитку аграрної сфери у світі за останні два століття.

Упродовж ХХ-ХХІ ст. у процесі економічних трансформації, в світовій економіці відбувалися значні зміни у еволюції підходів постіндустріальних держав щодо регулювання аграрної сфери, у якій науковців-економісти [1, с. 11-12] виокремлюють сім основних етапів (табл. 1.), зокрема:

1. період невтручання (1900-1914 рр.);
2. перший регламентаційний період (1914-1918 рр.);
3. період країнової диференціації (міжвоєнний період 1919-1938 рр.);
4. другий регламентаційний період (1939-1945 рр.);
5. період стабілізації аграрних ринків (кінець 40-х рр. – поч. 70-х рр. ХХ ст.);
6. етап загострення глобальної конкуренції (70 – поч. 90-х рр. ХХ ст.);
7. сучасний інноваційно-ліберальний період, який розпочався з середині 90-тих рр. ХХ ст., і триває по нині.

Таблиця 1

Трансформаційні етапи розвитку аграрної сфери у світі у ХХ-ХХІ ст.

Період	Економічні трансформації	Заходи регулювання аграрної сфери
1	Завершення аграрної революції, кульмінація технічного прогресу, посилення поділу праці та усупільнення виробництва	Переважно невтручання держави у функціонування аграрного сектору економіки. Регулювання сільського господарства лише за екстремальних ситуацій (посуха, неврожай)
2	Посилення торговельних бар'єрів, розвиток науково-технічного прогресу (НТП), завершення територіального переділу світу і конфлікти за розподіл сфер впливу	Активне втручання урядів в аграрний сектор через контроль над цінами
3	Економічний спад в країнах-учасниках воєнних дій, загострення конкуренції на світовому аграрному ринку, формування засад ринкової економіки	Впровадження пільг та субсидій для фермерів з метою підтримки їх доходів, захист внутрішнього ринку від іноземної конкуренції
4	Глобальна економічна криза, остаточне становлення ринкової економіки	Введення карткових систем та ринкового планування в Японії та європейських країнах, нарощування експорту в США
5	Перерозподіл економічного та	Підтримка доходів фермерів через

	політичного впливу в країнах-учасниках воєнних дій, лібералізація глобальних ринків на засадах ринкової економіки, зелена революція	встановлення мінімальних та орієнтовних цін, запровадження експортних субсидій.
6	Глобалізація, синергетичний ефект, посилення конкуренції, формування світової інфраструктури, індустріалізація аграрної сфери	Заходи щодо обмеження виробництва та зменшення пропозиції аграрних товарів (виведення землі з обороту, зменшення цін підтримки та надання контрциклічних дефіцитних платежів, квотування, бюджетні стабілізатори)
7	Загострення екологічного питання (зміни клімату, глобальне потепління, збільшення частоти природних катаклізмів), занепад сільських територій, посилення урбанізації та соціально-економічної нерівності	Контроль за впливом сільського господарства на довкілля, підвищена увага до безпеки продуктів харчування. Поступове зменшення захисту внутрішнього ринку від іноземної аграрної продукції. Подальше зменшення цін підтримки та її відокремлення від рівня виробництва, надання фіксованих перехідних та прямих платежів фермерам

Джерело: розроблено автором на основі [1, с. 7, 11-12; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8]

Упродовж XX-XXI ст. характерною рисою функціонування сільського господарства у країнах з високим рівнем економічного розвитку було становлення та поступова трансформація трьох основних аграрних моделей, серед яких найбільш суттєвими є: ліберальна, характерною рисою якої було невтручання держави у функціонування аграрного виробництва; протекціоністська, якій притаманне активне державне регулювання сільського господарства та багатофункціональна, за якої уряд країни підтримує лише неринкову складову аграрного сектору економіки, яка напряму пов'язана зі збереженням етнокультурної спадщини, а також сприяє захисту довкілля [1, с. 11].

Початок XX ст. характеризується вільним функціонування аграрного сектору та регулюванням випуску аграрної продукції через ринковий механізм попиту та пропозиції. Основними трансформаторами цього періоду були наслідки технічного прогресу, посилення міжнародного поділу праці та усупільнення виробництва, що проявлялися у міжнародній спеціалізації, концентрації виробництва, поглибленні суспільного поділу праці, зростанні комбінування та кооперування виробництва, посиленні взаємозв'язку і взаємозалежності господарських одиниць, злитті розділених процесів виробництва в єдиний суспільний процес. Ліберальна аграрна модель передбачала переважне

невтручання держави у функціонування аграрного сектору та регулювання сільського господарства лише за екстремальних ситуацій (посуха, неврожай).

Завершення територіального переділу світу спричинило нерівномірний розвиток європейських країн і, як наслідок, загострення конфліктів за розподіл сфер впливу, що в результаті привело до початку Першої світової війни. Переорієнтація напрямків матеріальних та фінансових потоків для забезпечення військових потреб спричинили зниження аграрного виробництва та дефіцит продуктів харчування. Така ситуація вимагала реалізації протекціоністської моделі, що передбачала активне втручання урядів в аграрний сектор через контроль над цінами.

Післявоєнний економічний спад в країнах-учасниках воєнних дій призвели до перерозподілу економічного та політичного впливу у світі (зростання ролі США та Японії на фоні зменшення впливу та занепаду європейських колоніальних імперій), загострення конкуренції на світовому аграрному ринку, що в кінцевому результаті забезпечило формування засад ринкової економіки. А нестача матеріальних ресурсів не тільки змушувала інтенсифікувати виробництво шляхом упровадження нових технологій, раціоналізації виробництва, але й спричинила значне коливання цін на сільськогосподарські товари та впровадження субсидій для фермерів для захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції.

Подальше загострення глобальної економічної кризи призвело до початку Другої світової війни у якій взяло участь понад 60 країн світу та більше 100 млн осіб. Так розпочався другий регламентаційний період (1939-1945 рр.), упродовж якого відбулося різке скорочення аграрного виробництва в Європі та Японії, що супроводжувалося введенням ринкового планування та системи обмежень у продаж продовольства.

Після воєнний перерозподіл економічного та політичного впливу в світі, лібералізація ринків на засадах ринкової економіки та зелена революція сприяли початку періоду стабілізації аграрних ринків та збільшення світової сільськогосподарської продукції. Комплекс змін в сільському господарстві,

зокрема країн, що розвиваються (особливо Мексика, Філіппіни, Пакистан, Індія, Колумбія, Нігерія, Перу), передбачав запровадженні сучасної агротехніки, значних капіталовкладень, створення нових високоврожайних сортів сільськогосподарських культур, розширення іригації, широкого застосування добрив, пестицидів, сучасної техніки. Інтенсивний розвиток галузі прийшов на заміну екстенсивному, що призвело до стрімкого нарощування виробництва аграрної продукції в Європі та Японії, та супроводжувався активною ціною підтримкою діяльності фермерів через встановлення мінімальних та орієнтовних цін, запровадження експортних субсидій.

Таке сильне державне адміністрування економіки передбачало високий рівень контрольованих цін, зокрема, у Великобританії у 1946 р. контрольовані ціни становили до 60 % обсягу продажу споживчих товарів. Тенденція зниження впливу держави на величину цін проходила поетапно за заздалегідь розробленою триетапною схемою:

1. перший етап (кінець 40-х рр.) передбачав ліквідацію розбалансованості економіки, що нанесла сільському господарству війна. Але водночас державні ціни встановлювались таким чином, щоб внаслідок дефіциту продовольчих товарів ціни на них у роздрібній торгівлі не зростали галопними темпами. Крім того, держава субсидувала сільськогосподарське виробництво;

2. другий етап був зумовлений тотальною механізацією сільського господарства та його технічним переозброєнням у 50-х рр. На цьому етапі великого значення набувають прямі державні інвестиції в аграрний сектор, перероблення і збут продукції;

3. третій етап полягав у переході до широкого довгострокового і багатогранного регулювання сільського господарства, яке розпочалося з кінця 60-х рр. Цей час характеризується комплексним втручанням держави у процеси виробництва, перероблення і збуту продукції, а також практично у всі аспекти соціальних відносин на селі. Особливість цього етапу полягає в узгодженні ринкової, структурної та соціальної політики і використання її з метою розвитку всієї аграрної сфери [9, с. 38].

Реалізація широкого комплексу протекціоністських заходів спровокували загострення глобальної конкуренції в 70-80 рр. ХХ ст., надлишок виробництва аграрної продукції та зниженням світових аграрних цін через запровадження заходів щодо обмеження пропозиції (виведення землі з обороту, зменшення цін підтримки та надання контрциклічних дефіцитних платежів, квотування, бюджетні стабілізатори) [1, с. 7].

Із середини 80-х рр. під впливом загострення проблеми товарних надлишків ціни підтримки були заморожені і в наступні роки механізм регулювання трансформувався у напрямі зниження цін або зменшення субсидій у випадках, коли загальний обсяг виробництва певного виду продукції в країнах ЄС перевищував максимально встановлені квоти. Починаючи з 1991 р. в ЄС запроваджується варіант регулювання доходів фермерів, який отримав назву «плану Мак-Шеррі». Його ідеологія полягає у зниженні цін на сільськогосподарську продукцію і наданні компенсацій безпосередньо товаровиробникам [9, с. 40].

Автор погоджується з думкою [1, с. 7-8], що за умови завищених внутрішніх цін на аграрну продукцію, заміна підтримки ринкових цін на прямі дотації фермерам призведе до росту бюджетних витрат, проте гарантуватиме низькі ціни для вразливих груп споживачів, а також ліквідує необхідність застосування експортних субсидій, які призводять до втрати ефективності в цілому та викривлює світову торгівлю.

Важливо відмітити, що сукупні втрати від надмірного регулювання ринку навіть дещо перевищують вартість інтервенційних витрат [10]. Як наслідок, витрати лягають «на плечі» споживача, що не сприяє підвищенню купівельної спроможності та обмежує внутрішній попит. Регулювання ринку економічним втручанням держави є своєрідним «необхідним злом» на недієвість, значну соціальну «ціну» або повільність ринкової саморегуляції. Адже стабілізація цін та виробничих програм неодмінно відбудеться і без втручання держави, але досить повільно та із загрозливими соціально-економічними наслідками. Стабілізаційні заходи досить популярні у політичному плані, тому їх

впровадження, як правило, лобіюються не тільки бізнесом, а й політичними партіями [9, с. 42].

З середини 90-х рр. ХХ ст. та до нині триває інноваційно-ліберальний період, якому притаманні: високий ступінь оптимізації аграрного сектору; активний розвиток виробництва трансгенних продуктів, а також, на противагу їм, органічних продуктів; посилення контролю за безпекою продовольства та поступова лібералізація торгівлі аграрними товарами [1, с. 7, 12].

Аналіз етапів розвитку аграрної сфери у ХХ-ХХІ ст. показав, що основні цілі, механізми і заходи регулювання аграрної сфери змінювалися залежно від впливу економічних трансформацій. Автор наголошує, що поступова трансформація основних аграрних моделей призвела до зростання об'єктивної необхідності використання багатофункціональної моделі. Основними пріоритетами такої моделі мають бути екологізація аграрної сфери, сприяння розвитку сільських територій, оптимізація витрат на підтримку агровиробників та лібералізація ринку аграрної продукції.

Нині загострення екологічного питання (зміни клімату, глобальне потепління, збільшення частоти природних катаклізмів), надмірне зростання витрат на підтримку агровиробництва, загострення торговельних суперечок між країнами, занепад сільських територій, посилення урбанізації та соціально-економічної нерівності підкреслюють об'єктивну необхідність використання багатофункціональної аграрної моделі. Ця модель забезпечує контроль за впливом аграрної сфери на довкілля, підвищена увага до безпеки продуктів харчування, поступове зменшення захисту внутрішнього ринку від іноземної аграрної продукції, подальше зменшення цін підтримки та її відокремлення від рівня виробництва, надання фіксованих перехідних та прямих платежів фермерам [1, с. 7, 12]. Дієвим прикладом такої моделі є спільна аграрна політика ЄС.

Синергетичні ефекти та глобалізація зумовлюють необхідність постійної адаптації аграрної сфери до нових економічних реалій, наслідків світових економічних криз та змін клімату. Головним аргументом цього є історично зумовлене зростання ролі соціальних та екологічних акцентів порівняно з

економічними. Яскравим прикладом цього є концептуальні перетворення фінансової підтримки аграрної сфери, адже нинішня аграрна політика розвинених країн має тенденцію до зосередження на забезпеченні сталого розвитку сільських територій та їх людського капіталу, за умови збереження довкілля і природних ландшафтів.

Література:

1. Вінська О.Й. Система регулювання аграрного сектору в ЄС: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.02 - «Світове господарство і міжнародні економічні відносини». – Київ, 2011. – 16 с.
2. Giovanni Federico. Feeding the world: an economic history of agriculture 1800- 2000 [Text] / Giovanni Federico. - Princeton University Press. New Jersey. - 2005. - 388p.
3. M. Artis, F. Nixson. The economics of the European Union: Policy and Analysis. Third edition [Text] / M. Artis, F. Nixson. - Oxford University Press. - 2007.- 436p.
4. Marcel Mazoyer and Laurence Roudart. A history of world agriculture: from the neolithic age to the current crisis [Text] / Marcel Mazoyer and Laurence Roudart. - Monthly Review Press. New York - 2006. - 528p.
5. P.Johnson. Industries in Europe: competition, trends and policy issues [Text] / P.Johnson. -Durham business School. -2003. – 448p.
6. Paul Westcott. Counter-Cyclical payments under the 2002 Farm Act: production effects likely to be limited. [Електроний ресурс]. URL: <http://www.choicesmagazine.org/2005-3/grabbag/2005-3-05.htm> \
7. R. Kruze. Implications of the 2002 U.S. Farm Act for world agriculture. [Електроний ресурс]. URL: <http://purl.umn.edu/16808>
8. Zoltan Horvath. Handbook on the European Union [Text]/ Zoltan Horvath.- HVGORAC Publishing House Ltd. Budapest. - 2007. - 658 p.
9. Мороз О.О. Світовий досвід трансформації ринкових відносин у сільському господарстві. Вісник Вінницького політехнічного інституту. - 2004. - № 2. - С. 35-43

10. Сватош М., Губені Ю. Е., Аверчев О. В. Державний фонд ринкової регуляції у сільському господарстві Чеської Республіки. Економіка АПК. - 2001. - № 3. - С. 116-119

УДК 658

Економічні науки

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Музиченко Микита Миколайович
студент кафедри аудиту та підприємництва
Національна академія статистики, обліку та аудиту
м. Київ, Україна

Для забезпечення ефективного господарювання на підприємствах різних форм власності важливу роль відіграє аналіз фінансового стану підприємства, який в свою чергу впливає на прийняття важливих рішень як внутрішніми так і зовнішніми користувачами. Тому для раціональної оцінки роботи підприємства необхідно якісно аналізувати та оцінювати саме фінансовий стан.

Фінансовий стан підприємства – комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Фінансовий стан характеризує забезпеченість власними оборотними коштами, оптимальне співвідношення запасів товарно-матеріальних цінностей з потребами виробництва, своєчасне проведення розрахункових операцій, платоспроможність [1].

Основними завданнями аналізу фінансового стану підприємств можна назвати такі:

1. проведення дослідження фінансової стійкості підприємства;
2. проведення дослідження щодо ефективності використання майна(капіталу) підприємства;

3. дослідження щодо забезпечення підприємства власними оборотними коштами;

4. дослідження рентабельності підприємства;

5. визначення щодо ефективного використання фінансових ресурсів підприємства;

6. проведення об'єктивної оцінки динаміки та стану ліквідності, фінансової стійкості та платоспроможності підприємства;

7. загальна оцінка становища підприємства на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності [2].

Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства здійснюється за допомогою системи економічних категорій, якими він визначається. Дані показники є самостійними і водночас тісно взаємопов'язаними, що доповнюють один одного і можуть використовуватись як комплексно, так і кожен зокрема зовнішніми і внутрішніми інвесторами, кредиторами, діловими партнерами, управлінцями тощо [3].

Література:

1. Гриценко Л.Л., Дейнека О.В., Боярко І.М. Фінанси підприємств [Електронний ресурс] : практикум / Українська академія банківської справи НБУ. Суми, 2014. URL: http://banking.uabs.sumdu.edu.ua/images/department/banking/discip/fp/np_fp.pdf

2. Безбородова Т.В. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану. Економіка. Управління. Інновації. 2014. № 1(11). С. 1-7.

3. Мосьондз О.Б. Аналіз фінансового стану підприємства: сутність і необхідність. Ефективна економіка. 2012. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1016>

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО РИТЕЙЛУ

*Муранов И.С.**студент групи ПТ-17**СНУ ім. В. Даля**м. Сєвєродонецьк, Україна*

У світі постіндустріальної економіки, де стрімко розвиваються і розширюється ринки послуг із одночасним скороченням частки промисловості та агрокомплексу, все більшу важливість набувають питання ритейлу, або роздрібної торгівлі. Всесвітньо відомий засновник компанії «SONY» - Акіо Моріта - не раз повторював, що *«Майбутнє кожного народу формується не тільки тими, хто може маніпулювати і використовувати паперові цінності, але і здатністю народу виробляти хороші продукти ... Ніщо не є більш фундаментальним для будь-якої нації або економіки, ніж здатність виробляти реальні товари»* [1]. І хоч важливість і правильність його слів важко переоцінити, очевидно, що вони явно не корелюють з думками і тенденціями політиків в країнах Західної Європи і Північної Америки. Але мова піде не про завідомо хибні і провальні напрямки, а про злободенні проблеми ринкової економіки і, зокрема, ритейлу. А тому до нього і повернемося.

Так що ж таке ритейл? Саме слово «ритейл» походить від англійського «retail», що означає «роздріб», «роздрібна торгівля». В економіці це поняття, як правило, розглядають у ширшому сенсі - як принцип організації торгівлі, а не як окрему торгову точку. Суть ритейлу, як принципу організації торгівлі, в наступному: запропонувати потенційному клієнту **максимально** великий вибір товарів і послуг в **одному** місці. Але з чим це пов'язано? В першу чергу, зі скороченням витрат: спеціалізація окремо взятої торговельної точки або торгової мережі на одному товарі, особливо в нинішніх умовах, економічно неспроможна - практично неможливо залучити достатню кількість покупців для покриття витрат, пов'язаних з самою точкою або мережею. Диверсифікація

товарів, стандартизація процесів і введення самообслуговування дозволяє економити одночасно на багатьох речах: менший штат працівників, менше витрат на обслуговування одного клієнта, єдина система логістики, більша кількість клієнтів. Далі йде конкуренція - великий вибір товарів приваблює більш широке коло відвідувачів, а це, в свою чергу, забезпечує стабільний і високий прибуток, а це значить - в конкурентній боротьбі перемагає той, хто зможе організувати найбільш великий асортимент на меншій площі і при менших витратах. Можна виділити ще кілька причин, що призвели до появи і розвитку ритейлу, але дві зазначені вище є основними.

У чому полягають проблеми сучасного ритейлу? В сучасних трендах розвитку суспільства, звичайно. Суспільство - складний механізм, що постійно перебуває в русі, змінюється, а тому змінюватися повинні і структури з суспільством пов'язані. Крім суспільства і людських уподобань змінюються так само і технології - щось застаріває, щось змінюється і для підтримки конкурентоспроможності та ефективності це теж необхідно враховувати.

Які конкретно існують тренди і які проблеми з них випливають? Дослідники з «Euromonitor International» виділяють наступне:

1. Технології.

Технічні нововведення швидко увійшли в наше життя і з роками, зв'язок людини і техносфери стає тільки міцніше. Технологічний прогрес зміцнює цей зв'язок і створює новий образ життя - «людина-онлайн». Зв'язок зі старими гаджетами і побутовими приладами розривається. Сучасний користувач гаджетів стабільно підключений до світової мережі і більше звертає часу на свій телефон, а не на своє оточення. Доживає свій вік традиційна реклама на білбордах та в телевізорі. Ритейлу, що завжди покладався на рекламу, потрібно знаходити нові способи доставки інформації до свого потенційного споживача. У свій час була досить ефективною реклама в Інтернеті, однак, користувачі знайшли спосіб обходити її. Тому, перед сучасним ритейлом стоїть таке завдання: захопити користувача, переконати його підписатися на новинні розсилки і отримати його персональні дані.

2. Здоровий спосіб життя.

Золота епоха фастфуду - коли людину не дуже турбувало що вона їла - пройшла. Сучасний споживач став більш розбірливий в їжі, став ретельніше відстежувати калорії і склад продуктів. Сформувалося упереджене ставлення до деяких груп товарів. Подібні тенденції зростають, а тому ритейл повинен бути готовий прийняти удар - розширити асортимент здорової продукції, скоротити кількість шкідливої і обов'язково донести до покупця цю інформацію.

3. Етичні та моральні цінності.

Постійні нагадування про зміну клімату та про забруднення навколишнього середовища, нарешті, принесли свої плоди: тепер людина споживає більш відповідально, з оглядкою на екологічні збитки. Тепер для сучасного споживача відіграє велику роль якість товару, екологічність його упаковки, достовірність інформації про товар, його «етична бездоганність». Так само як і з трендом на здоровий спосіб життя, ритейлу необхідно приділити більшу увагу конкретним товарам, щоб більше відповідати споживчим ідеалам.

Звичайно, можна виділити і інші тренди, що впливають на сучасне суспільство, проте вище перераховані є найбільш важливими на найближчі роки і здатні сильно вплинути як на асортимент товарів, так і на способи інформування потенційного покупця.

Література:

1. Джин Ландрам "13 мужчин, которые изменили мир", С. 10
2. http://www.marketch.ru/marketing_dictionary/marketing_terms_r/riteyl/
3. Euromonitor International - 2019 Megatrends: State of Play

РЕТРОСПЕКТИВА ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ РИНКУ

Інна Наталич

*Науковий керівник: Лютова Г.М., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Університет банківської справи»
Черкаський навчально-науковий інститут*

Міжнародні стандарти фінансової звітності (International Financial Reporting Standards) – набір прийнятих Радою з міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB) документів (стандартів і коментарів), що визначають стандарти, які регламентують правила складання фінансової звітності, необхідної зовнішнім користувачам для прийняття ними економічних рішень стосовно підприємства.

МСФЗ (IFRS) є інструментом реалізації економічної політики, основна мета використання якого полягає у забезпеченні прозорості та зрозумілості інформації щодо діяльності суб'єктів господарювання.

Мета введення цих стандартів – забезпечити порівнянність і зрозумілість для міжнародних інвесторів звітів суб'єктів господарської діяльності різних країн світу. Метою запровадження МСФЗ також є створення достовірної бази для визначення доходів і витрат, оцінки активів і зобов'язань, розкриття існуючих фінансових ризиків, порівняння результатів діяльності.

Стандарти мають певну гнучкість, що дозволяє враховувати особливості національних економік - вони містять не чітко прописані форми і правила, а лише загальні принципи і підходи до відображення операцій і розкриття інформації. При цьому стандарти постійно допрацьовуються і доповнюються, виходячи зі зміни ситуації на світових ринках.

Основними організаціями, які займаються розробкою і впровадженням МСФЗ на глобальному рівні є: Комітет з МСФЗ IASB, Комітет з міжнародних стандартів аудиту та підтвердження достовірності інформації IAASB,

Міжнародна федерація бухгалтерів IFAC. На рівні окремих держав впровадженням МСФЗ займаються різні урядові та неурядові організації, аудиторські компанії (і їх об'єднання), а також профільні організації (як правило, асоціації), які виступають своєрідним «мостом» між розробниками стандартів, користувачами та контролюючими органами.

Міжнародні стандарти фінансової звітності почали розроблятися з 1973 року Комітетом з міжнародних стандартів (згодом перетвореному в Раду з міжнародних стандартів фінансової звітності).

З 1997 р. переклад на українську мову і публікацію здійснює за ліцензійною угодою Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України. У країні прийнято ряд нормативних документів, які не тільки регламентують застосування міжнародних стандартів фінансової звітності та обліку, але й містять різні роз'яснення для компаній, аудиторів, контролюючих і координуючих органів. Відповідальними за впровадження МСФЗ в Україні є Міністерство фінансів України та Міністерство юстиції України, а також інші державні органи (зокрема Національний банк України – НБУ), які можуть долучати до процесу інших осіб (профільні організації).

Міжнародні стандарти фінансової звітності включають в себе:

- Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS);
- Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (IAS);

-Інтерпретації, розроблені Комітетом з інтерпретації міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRIC) або колишнім Постійним Комітетом з інтерпретації (SIC). [2]

Перші кроки на шляху наближення бухгалтерського обліку України до Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) були зроблені ще у жовтні 1998 році до прийняття закону України “Про бухгалтерський облік та звітність в Україні” та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО) – саме тоді Кабінетом міністрів України було затверджено Програму реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів. Цей документ визначав головне завдання трансформації

національної системи бухгалтерського обліку, яке полягало у прискоренні процесу її приведення у відповідність з вимогами ринкової економіки та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, наданні суб'єктам господарювання можливостей визначати межі та форми внутрішньовиробничого (управлінського) обліку. [4]

Питанню необхідності переходу на МСФЗ для України приділяли увагу у своїх статтях Н. Горицька, Р. Грачова, В. Онищенко. Висвітлення проблем практичного застосування МСФЗ в Україні надавали Ольга Самойленко, Іван Чалий, Бенджамін Хілл та інші.

З початку 2012 року у періодичних виданнях з'являється все більше публікацій, присвяченим практичним аспектам першого застосування МСФЗ та процесу трансформації бухгалтерського обліку на підприємстві. А у лютому 2012 року Міністерством фінансів України навіть було відкрито сайт, присвячений МСФЗ. І все ж у науковій літературі недостатньо розкритим залишається питання вартості переходу на МСФЗ для України. [8]

На думку Бенджаміна Хілла, старшого спеціаліста з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку Агентства США з міжнародного розвитку (United States Agency International Development – USAID), до українського законодавства не були включені повні формулювання стандартів МСФЗ.[3]

Професор Надія Горицька, член Ради Асоціації сертифікованих бухгалтерів та аудиторів України, у основі обліку та звітності за МСФЗ виділяє наступні норми та правила:

- два ґрунтовних припущення: метод нарахування та безперервність діяльності;

- чотири якісні характеристики фінансової звітності: зрозумілість, доречність (включаючи суттєвість), надійність (включаючи правдиве відображення, превалювання сутності над формою, нейтральність, обачність, повноту) та порівнянність;

- чотири обмеження доречності та надійності інформації: своєчасність, баланс між вигодами та затратами, баланс між якісними характеристиками, достовірне та об'єктивне представлення. [5]

На шляху приєднання України до міжнародних стандартів більшість цих принципів було затверджено у статті 4 Закону України “Про бухгалтерський облік та звітність в Україні”. Проте, нажаль, не можна стверджувати, що на практиці всі вони є реалізованими.

Процес руху до МСФЗ вимагає від звітності в Україні прозорості, абсолютної зрозумілості для іноземних користувачів, чіткої системи, адаптованих до міжнародних термінів і понять, зв’язку з міжнародними правовими нормами, правдивого відображення господарських операцій та захисту інтересів власників.

Сьогодні МСФЗ обов'язкові для всіх суб'єктів господарської діяльності – в 91 країні світу, для частини суб'єктів – в 6 країнах, дозволені до застосування поряд з національними стандартами – у 25 країнах.

Зокрема, фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність обов'язково складають за міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ):

обов'язково —

- підприємства, що становлять суспільний інтерес (підприємства — емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім інших фінансових установ та недержавних пенсійних фондів, що належать до мікропідприємств та малих підприємств) та підприємства, які відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» належать до великих підприємств),

- публічні акціонерні товариства,

- підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення,

- а також підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України ;

добровільно — інші підприємства (суб'єкти господарювання, крім бюджетних установ), які самостійно визначили доцільність застосування МСФЗ. [1]

Від початку застосування МСФЗ для складання фінансової звітності в

Україні (2012 рік) спостерігається позитивна тенденція щодо кількості суб'єктів господарювання, які формують свою звітність відповідно до МСФЗ. Проте, частка таких суб'єктів господарювання у загальній кількості підприємств становила 0,67% у 2012р., 1,00% у 2013р., 1,08% у 2014р. та 1,27% у 2015р., що свідчить про низький рівень зацікавленості у формуванні фінансової звітності відповідно до МСФЗ, перш за все, серед підприємств, які не зобов'язані відповідно до законодавства застосовувати міжнародні стандарти при складанні фінансової звітності. Також до основних чинників, які не сприяють широкому впровадженню МСФЗ слід віднести відсутність достатніх фінансових можливостей, кваліфікованого персоналу та необхідної мотивації для складання фінансової звітності за МСФЗ. [6]

На сьогодні існують три ключові проблеми в системі бухгалтерського обліку в Україні, які не дозволяють повноцінно перейти на використання МСФЗ при формуванні фінансової звітності:

1) прив'язка положень Податкового кодексу України до даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності незалежно від стандартів, що використовуються (українські власники та менеджмент не готові в умовах особливостей українського адміністрування податків до прозорості фінансової звітності, проблеми, які будуть очікувати бухгалтерів, котрі в бухгалтерському обліку підприємства почнуть класифікувати та відображати операції «по суті», а не «по формі» не варто недооцінювати);

2) єдиний замовник і користувач фінансової звітності вітчизняних підприємств, складеної відповідно до МСФЗ – держава. Перш за все, це робилося з метою підвищення рівня прозорості та відкритості інформації про фінансовий стан підприємств для подальшого їх продажу та полегшення отримання кредитних ресурсів;

3) менталітет і професійний досвід вітчизняних бухгалтерів в більшості випадків не відповідає поставленому завданню. [7]

Не зважаючи на проблеми, застосування МСФЗ є просто необхідним.

За допомогою МСФЗ українські компанії зможуть ефективніше вирішувати такі завдання, як:

– залучення інвестицій та кредитів найбільших світових компаній та банків, можливість отримання фінансування від іноземних банків та інших організацій;

– розміщення акцій на міжнародних фондових біржах;

– забезпечення керівництва компаній достовірною інформацією для прийняття управлінських рішень, а також оцінки наслідків їх прийняття.

Отже сьогодні українська економіка залежить від обрання у якості концептуальної основи бухгалтерського обліку МСФЗ та її практичного впровадження.

Література:

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та звітність в Україні” № 996-XIV від 16.07.1999 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. Міжнародні стандарти фінансової звітності (версія перекладу українською мовою – 2011 рік). [Електронний ресурс]: Міністерство фінансів України. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410.

3. Бенджамін Хілл. Порівняння національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку України з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку: програма фінансового навчання / Б. Хілл. – К: Проект USAID “Розвиток ринків капіталу”, 2010. – 37 с.

4. Герасименко Олексій. Финансовая отчетность для руководителей и начинающих специалистов / А.Герасименко// - ООО «Альпина Паблишер» - 2018. - № 6 - 432 с.

5. Горицкая Надежда. Применение МСФО в Украине / Н. Горицкая // Финансовый Директор. – 2006. – №9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intalev.ua/index.php?id=23522>

6. Трачова Д.М. Перехід на міжнародні стандарти обліку та звітності: проблеми на перспективи. / Д.М. Трачова, Л.А. Сахно // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – Мелітополь : «Люкс», 2012. – № 2 (18), том 6. – С.270-276.

7. Циган Р.М. Перспективи переходу України до міжнародних стандартів фінансової звітності // Вісник ЖДТУ, 2012. – № 1(47) – С.145-147.

8. Христофорова І.В., Марініна А.Ю. Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення // Науковий вісник Херсонського державного університету, 2014. – Випуск 5. Частина 4. – С.217-219.

УДК 368.97

Економічні науки

ПРОБЛЕМИ ТУРИСТИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Олійник Д. В.

студент факультету

управління та фінансових технологій

Харківський навчально-науковий інститут

ДВНЗ «Університет банківської справи»

Страховий ринок в Україні на сучасному етапі є не досить розвиненим в порівнянні з іншими європейськими країнами. Насамперед це пов'язано з наступними факторами фінансовою нестабільністю компаній, незбалансованістю розвитку окремих видів страхування, необізнаністю населення щодо важливості страхових послуг. Та зважаючи на обраний курс України щодо європейської інтеграції буде доречним проведення паралелей між європейським та українським страховими ринками та галузями страхування.

Однією з досить цікавих сфер даного ринку є туристичне страхування. Важливість даного виду полягає в динамічному розвитку туристичної індустрії та пов'язаних ризиків у даній сфері.

Питаннями розвитку механізму туристичного страхування та захисту від ризиків займалися як вітчизняні та зарубіжні вчені такі як Д. Р. Абрамітова, А. В. Денисенко, В. В. Карцева, Н. В. Михайлова, А. О. Овчаров, Н. А. Опанасюк, А. А. Супрун та інших.

За останніми статистичними даними кількість українців, які відвідали Європу в 2018 році склала 2,5 млн. чоловік, що на 25 % більше за попередній період [1].

Найбільш відвідуваними країнами стали Туреччина, Німеччина, Італія та Франція. Такі данні зумовлюють розвиток туристичного страхування.

В Україні обов'язковість страхування громадян, які виїжджають за кордон, закріплено Законом України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України». Зокрема, у ст. 9 цього закону зазначено: «З метою створення умов, що гарантують відшкодування громадянині України витрат, пов'язаних з надзвичайними обставинами під час перебування за кордоном, громадянин України повинен бути застрахованим». Крім того, згідно зі ст. 16 Закону України «Про туризм» [3], обов'язковим є страхування туристів медичне та від нещасного випадку при здійсненні туристичних поїздок.

Існують наступні аспекти страхування:

- у ролі страхувальника виступають туристичні фірми, куди звертаються громадяни для отримання туристичної путівки. Застраховані особи – це громадяни, що виїжджають за кордон.
- договір страхування укладається на строк перебування застрахованої особи за кордоном. Дія договору страхування поширюється на іноземні держави та не діє на території країни постійного проживання.
- до страхових подій належать короточасні, несподівані та ненавмисні захворювання і тільки в місцях, передбачених туристичною путівкою (туристичним маршрутом).

Найпоширенішим видом страховки цієї галузі називають «стандарт для туриста». Згідно Закону України «Про туризм» [3] він передбачає наявність медичних витрат, страхування від нещасного випадку. Цей вид страхування частіш автоматично закладений до вартості туру, що обрав турист.

Слід зазначити, що туристичні агентства часто пропонують «урізані» програми страхування, які включають мінімальні набори послуг, що можуть бути необхідними в разі захворювання або травми. Тобто підхід до

ціноутворення та набору страхових послуг у туристичних агентств менш гнучкий, ніж безпосередньо у страховиків.

Згідно із законодавством турист має право відмовитися від полісу, запропонованого туристичною фірмою, та купити його самостійно у страховій компанії. Це регулюється ст. 16 Закону про туризм, якою передбачено, що турист має право самостійно укласти договір з будь-якою страховою компанією, яка має відповідну ліцензію.[3]

Саме в цьому можна прослідкувати одну з головних проблем українського туристичного страхування, адже населення недооцінює важливість страхового захисту при подорожах, а також представники туристичних підприємств не можуть повноцінно пояснити механізм роботи страхового полісу, що в свою чергу призводить до негативних наслідків.

Досвід показує, що збільшується кількість туристів, які не можуть отримати медичну допомогу закордоном, оскільки страхові договори складені таким чином, що значна частина ризиків, з якими споживач може зіткнутися на відпочинку, не компенсуються. Багато ризикових подій не прописані в договорах страхування або ж відносяться до форс-мажорних випадків, які не завжди відшкодовуються страховиками.

Також, масовий розвиток туристичного бізнесу і жорстка конкуренція на ринку страхування сприяють збільшенню кількості випадків шахрайства у сфері страхування споживачів туристичних послуг. Найчастіше шахрайство проявляється у продажі страхових полісів через Інтернет, не маючи будь-якої ліцензії на такий вид діяльності; також під час купівлі так званої "зеленої карти". На страховому ринку України продається близько 10-30% фальшивих "зелених карт" [4].

До факторів, що гальмують розвиток страхування туристичних ризиків, належать стан економіки в державі та недостатній рівень страхової культури. Зазвичай для страхувальника пріоритетом при придбанні страхового продукту є найнижча ціна, а обсяги страхової відповідальності страховика, його фінансова надійність, досвід роботи та партнери, переважно залишаються поза увагою

покупця. Досить часто туроператори для здешевлення вартості туристичних послуг співпрацюють зі страховиками, які пропонують дешеві страхові послуги і сумнівно організовані страхові програми. Проте низька ціна забезпечує невисоку якість сервісу.

Розвиток страхової галузі Європи є похідною економічного розвитку держав, що наближуються до Європейського Союзу. Подальший розвиток туристичного страхування залежить від визначення значущості цього виду на законодавчому рівні в Україні та швидкості реагування страхових компаній на зміни, що відбудуться у зв'язку з цим. Стимулювання розвитку та найшвидше вирішення зазначених питань сприятиме включенню страхової галузі в сфері туризму в систему соціального забезпечення, розширенню інфраструктури страхового ринку та фінансових послуг, що надаються, активній участі туристичного страхування в процесі розвитку економіки країни.

Література:

1. Насколько Европа популярна среди украинских туристов. URL: <https://delo.ua/lifestyle/naskolko-evropa-populjarna-sredi-ukrainskih-turistov-319355/>.
2. Про страхування : Закон України № 1792-19 від 01.01.2017 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/85/96-вр>.
3. Про туризм : Закон України № 124-19 від №11.02.2015 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/324/95-вр>.
4. Алгазин А.И. Современные тенденции страхового мошенничества [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://antiobman.ru/tricksl.php?a=13>

СТРАХУВАННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

Олійник Д. В.

студент факультету управління

та фінансових технологій

Харківський навчально-науковий інститут

ДВНЗ «Університет банківської справи»

На сучасному етапі розвитку в Україні, в умовах ринкових відносин, існують безліч питань та проблем, які потребують нагального вирішення. Одне із головних питань - це забезпечення стабільного фінансового розвитку суб'єктів господарювання, що в першу чергу пов'язано з управлінням ризиками фінансових установ. Важливе місце серед них займають фінансово-кредитні установи, зокрема банки.

Одним з найбільш поширених ризиків у фінансово-господарської діяльності є кредитний ризик, пов'язаний з можливістю невиконання позичальником своїх фінансових зобов'язань перед банками, іншими кредиторами чи інвесторами у результаті виникнення ризику неплатежу або його неплатоспроможності, який формується у процесі кредитування.

Питаннями страхування фінансово-кредитних ризиків займалися як вітчизняні та зарубіжні вчені такі як І.А. Бланк, М.С. Клапків, Н.Н. Внукова, Д. Фарни, Л. Хорін, Т. Вейган, Ж. Перар, К.С. Воблий, С.С. Осадець, А.А. Гвозденко, В.В. Глущенко, Я.П.Шумелда та ряд інших.

У «Стратегії розвитку страхового ринку України на 2012–2021 роки» завдання зі створення спеціалізованих програм страхування фінансових ризиків суб'єктів підприємництва було визначено одним із пріоритетних. Отже, напрям страхової діяльності, пов'язаний із мінімізацією фінансових ризиків, не лише вимагає, а й заслуговує глибокого вивчення і теоретичного узагальнення як на основі власної практики, так і з урахуванням зарубіжного досвіду.

Фінансово-кредитні ризики можна охарактеризувати як сукупність

імовірних небажаних подій при здійсненні фінансово - кредитних операцій, суть яких полягає в тому, що партнер підприємства чи банку не може виконати взятих на себе грошових зобов'язань, а підприємство чи банк не може досягти їх виконання засобами, передбаченими договором.

Отже, умовно фінансово-кредитний ризик можна розділити на дві частини [1, с. 45]:

1) фінансовий ризик (ризик недоотримання, втрати прибутку, зменшення ліквідності фінансово-кредитної установи);

2) кредитний ризик (ризик неповернення основної суми кредиту та відсотків за ним).

Саме зараз надзвичайної актуальності набирає питання нейтралізації та мінімізації фінансових ризиків для підвищення ефективності функціонування економічної системи підприємства чи банку. На управління фінансовими та кредитними ризиками впливає страхування цих ризиків.

Сучасна економічна література виділяє чотири основні причини страхування фінансово-кредитних ризиків [4]:

1. Несприятливі чи різкі зміни в економічній, фінансовій, політичній системі країни, виникнення кризових явищ в економіці або у її певних секторах, що спричиняє зниження ділової активності суб'єктів господарювання.

2. Раптова нездатність дебіторів банків отримувати заплановані обсяги фінансових результатів, зважаючи на об'єктивні економічні процеси чи характер ведення бізнесу.

3. Зміна ринкової вартості тих банків, що виступали заставою при кредитуванні (проблема втрати якості забезпечення кредитів).

4. Зловживання клієнтами при використанні кредиту.

Законодавством України передбачено три види страхування фінансово-кредитних ризиків:

- страхування кредитів;
- страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту;
- страхування виданих гарантій (порук) та прийнятих гарантій.

Страховання кредитного ризику комерційного банку може відбуватися за рахунок методів

- зовнішнього страхування та самострахування, а саме: забезпечення зобов'язань;
- резервування коштів на покриття можливих збитків, резерви на відшкодування втрат по активних операціях;
- лімітування, причому йому підлягають як обсяги активних операцій, так і конкретні клієнти. Ліміт описує, яку суму коштів і на яких умовах банк може в справжній період часу, при виконанні певних умов позичальником, надати в його розпорядження;
- сек'ютеризація боргових зобов'язань;
- хеджування за допомогою кредитних похідних інструментів (опціонів, свопів та ін.);
- страхування кредитного ризику за допомогою страхової організації

Страховання кредитного ризику дозволяє банку позбутися неякісної заборгованості, очистивши баланс і знизивши розмір потрібного резервування під проблемні кредити відповідно до вимог НБУ. У цьому випадку банк страхує свій кредитний портфель (або його частку), що дає йому можливість за умови настання прострочення по кредиту отримати страхову виплату від страхової компанії (як правило, пов'язаної з банком) і, зрештою, списати проблемну заборгованість зі свого балансу. Далі з боржниками працює страхова компанія, яка, згідно з більшістю страхових договорів, може стягнути з позичальника погашену за нього частку кредиту. Такий вид страхування не можна віднести до класичних видів страхового бізнесу, особливо якщо банк страхує не позику конкретного позичальника, а цілий кредитний портфель. Тобто, поки кредитне страхування в Україні є схемним видом бізнесу й займаються ним в основному афілійовані з банками страховики (яких у нашій країні більше половини) .

Серед основних проблем розвитку кредитного страхування в Україні доцільно виокремити такі:

- 1) фінансово-кредитні установи (у т. ч. банківські установи) надають

перевагу використанню альтернативних страхуванню форм забезпечення кредитів (традиційних), зокрема гарантію, поручительство і заставу;

2) відсутність достатньої кількості інформації в економічній пресі про фінансовий стан страхових компаній, результатом чого є необізнаність позичальників і кредиторів про платоспроможність страховика і, як наслідок, побоювання, що страхова компанія зможе виплатити відшкодування;

3) занадто складна процедура укладання договору страхування, детальний аналіз фінансово-економічних показників діяльності клієнта, який сприяє відмові значної кількості потенційних компанія не може є andстрахувальників в укладенні договору страхування (за статистикою, лише одне з п'яти звернень задовольняється):

4) незадовільний фінансовий стан та платоспроможність позичальників-юридичних і фізичних осіб з одного боку, та завищені страхові премії і страхові платежі-з іншого боку, що значно зменшує попит на страховий захист своїх позик

5) недосконалість нормативно-правового регулювання у сфері кредитного страхування та Поого адаптованість до сучасних економічних умов в Україні

Слід відзначити, що ринок кредитного страхування в Україні має як певні здобутки, так і численні недоліки з метою забезпечення подальшого розвитку вітчизняного ринку кредитного страхування необхідно вжити низку заходів, зокрема:

1) розробити стратегічні програми щодо підвищення рівня страхової культури суб'єктів господарювання через рекламу у засобах масової інформації,

2) спростити процедуру укладання договору кредитного страхування,

3) підіншити рівень платоспроможності суб'єктів господарювання та рівень капіталізації і фінансової надійності страховиків,

4) удосконалити систему нормативно-правового забезпечення кредитного страхового ринку

Отже, незважаючи на велике економічне значення фінансово-кредитного страхування, воно поки що займає незначні позиції на вітчизняному ринку

страхових послуг. Така ситуація зумовлена рядом причин, зокрема: низькою платоспроможністю українських громадян і підприємницьких структур; неоднозначним трактуванням окремих статей страхового законодавства та неповною нормативною базою страхування; не вироблено загальних умов кредитного страхування; недовірою потенційних клієнтів до страхових компаній.

Література:

1. Бандурка А.М. Гроші і кредит : [навч. посіб.] / А.М. Бандурка, В.В. Глущенко – Харків : Ун-т внутр. справ, 2004. – 480 с
2. Про страхування : Закон України № 1792-19 від 01.01.2017 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/85/96-вр>.
3. Про туризм : Закон України № 124-19 від №11.02.2015 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/324/95-вр>.
4. Інформація про вимоги комерційних банків за наданими кредитами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

УДК 658

Економічні науки

ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ПІДПРИЄМСТВА, ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

*Панченко А. В.,
магістрант кафедри інноваційного менеджменту
та міжнародної логістики
ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»
м. Дніпро, Україна*

Організаційна культура – це інститут взаємодії людей у фірмі, який сприяє координації дій працівників, виховує в них позитивні трудові якості і контролює їх дії.

Організаційна культура дійсно справляє надзвичайно сильний вплив на компанію – її результативність, ефективність роботи співробітників, їх здатність приймати зміни, генерувати ідеї, справлятися зі складнощами,

демонструвати щирю лояльність і залученість.

При цьому доведено, що організаційну культуру можна оцінювати, і робити це слід регулярно (в залежності від потреб – раз на два роки). Однак, результатом оцінки повинні бути конкретні цифри. Для цього розроблені спеціальні методології, зокрема метод – Камерона-Куїнна.

Необхідно зазначити, що організаційна культура не може бути певного стандарту, який підходить будь-якому бізнесу, вона індивідуальна для конкретного бізнесу на певному етапі його розвитку і допомагає йому досягати стратегічних цілей.

Організаційна культура залежить від того, на якому етапі життєвого циклу знаходиться компанія, і може бути різною, а іноді діаметрально протилежною для компаній, що працюють в одній галузі на одному і тому ж ринку, що пояснюється особистими якостями їх лідерів.

Так, ключовими характеристиками організаційної культури є:

1. Для конкретної компанії (або цілої галузі) з точки зору ефективності бізнесу може бути оптимальний певний вид оргкультури.

4. Організаційну культуру необхідно вимірювати. Причому характеризувати конкретну культуру повинні не звичайні формулювання, а зрозумілі управлінцям числові значення. Тільки так можливо об'єктивно оцінити ситуацію і зрозуміти, чи потрібно щось змінювати, вдосконалювати. Зокрема, для таких цілей використовується стандартний опитувальник OCAI Камерона-Куїнна [1, 2].

5. Результати діагностики культури повинні включати наступну інформацію:

- тип оргкультури;
- індекс інноваційності культури (при повністю інноваційній культурі він дорівнює 100 %, а при повністю ієрархічній – 0).
- індекс результативності (при повністю ринковому типі культури дорівнює 100 %, і 0 - при повністю сімейному).
- індекс сили оргкультури показує, наскільки вона підтримується усіма

співробітниками.

– діагностику за методикою Камерона-Куїнна, що дозволяє визначити не тільки поточну, але й бажану співробітниками організаційну культуру: це важлива інформація для планування і проведення змін в компанії.

– показник «організаційний розрив» оцінює міру дискомфорту, яку співробітники відчувають.

– результати не тільки відносно компанії в цілому, але і відносно підрозділів (різниця може бути досить істотна).

Організаційна культура підприємства повинна ґрунтуватися на її цінностях, а саме прямоті у відносинах і принципі відкритого і чесного спілкування, що сприятиме зміцненню довіри і співпраці. У той же час гнучкість і прагнення до того, щоб можливості всіх і кожного були рівні, дозволяють створити умови, де персонал може вільно ділитися своїми знаннями та досвідом, розкриваючи потенціал один одного.

Таким чином, організаційна культура є невід'ємною частиною будь-якої організації, і, природно, впливає на ефективність її діяльності. Здорова організаційна культура здатна приносити вигоду як в короткостроковому, так і в довгостроковому періоді:

- висока продуктивність співробітників (в порівнянні з конкурентами),
- висока лояльність до компанії і менша плинність кадрів,
- більш ефективні горизонтальні і вертикальні комунікації,
- превентивні рішення проблем.

У довгостроковому плані сильна організаційна культура, яку щиро поділяє більшість співробітників, безумовно, допомагає зробити компанію більш стійкою, підвищує ефективність і лояльність співробітників, дозволяє знаходити цінні кадри (навіть в умовах високої конкуренції за фахівців на ринку) і швидше вирішувати проблеми всередині компанії.

Література:

1. Камерон К. Диагностика и изменение организационной культуры / К. Камерон, Р. Куинн. – СПб.: Питер, 2001. – 320 с.

2. Захарчин Г. М. Механізм формування організаційної культури на підприємстві / Г. М. Захарчин // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – № 19. – С. 241–248.

УДК 338.2

Економічні науки

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

*Пермяков О. В.,
студент кафедри міжнародних фінансів,
обліку та оподаткування,
Вищого навчального закладу «Університет
імені Альфреда Нобеля»
м. Дніпро, Україна*

В умовах становлення ринкової економіки в нашій країні найважливішою цільовою характеристикою в конкурентному середовищі є гарантія фінансової стійкості та стабільності підприємства внаслідок оптимізації формування та використання ресурсів. У даній ситуації значно актуалізується роль ефективного планування та управління саме фінансовими ресурсами. Залежно від того наскільки доцільно і ефективно вони перетворюються в основні та оборотні кошти, а також в засоби мотивації робочої сили, обумовлюється фінансовий добробут підприємства в цілому, її власників і співробітників.

Фінансове планування є одним із основних інструментів підвищення конкурентоспроможності та засіб ефективного використання фінансових ресурсів компанії.

Основними завданнями фінансового планування в організації є:

- забезпечення організації фінансовими ресурсами в повному обсязі для успішного функціонування і подальшого розвитку;
- аналіз найбільш ефективних вкладень фінансових ресурсів і оцінка раціонального використання капіталу;
- виявлення додаткових резервів, шляхів збільшення прибутку і

підняття рентабельності;

- визначення стабільних і раціональних відносин з бюджетом, банками, кредиторами та інвесторами, а також з позабюджетними фондами та іншими контрагентами.

- дотримання інтересів інвесторів і всіх акціонерів;

- аналіз і контроль фінансового стану організації.

Фінансове планування – вагома частина в управлінні організацією, яка проявляється в наступному:

- втілення розроблених вироблених стратегій в конкретні показники фінансової діяльності організації;

- безперебійне забезпечення фінансовими ресурсами всіх сторін господарської діяльності організації;

- Надає наочне уявлення життєздатності фінансових проектів і повноцінно оцінює всю сутність очікуваних ризиків і ефективні шляхи їх вирішення.

Тому, сьогодні перспективним напрямком удосконалення фінансового менеджменту вважається підвищення якості фінансового планування в організації. Але будь-яке підприємство зіштовхується з рядом проблем, що перешкоджають нормальному функціонуванню системи фінансового планування: фінансово-економічні кризи в країні; відсутність можливості фінансування нових проектів; умовний характер процесу бюджетування; недосконалість системи бухгалтерського обліку та оподаткування; відсутність повної інформації про основні параметри діяльності компанії; нечітка постановка цілей керівництвом; складності з автоматизацією обліку.

Складність виникає і під час відсутності грамотної постановки цілей керівництвом підприємства. Керівництво на перше місце завжди ставить прибуток організації як головну мету діяльності. Але при цьому не враховуються показники ліквідності, збалансованості фінансових потоків тощо. Однак, аналіз проблем і причин недостатньої ефективності фінансового планування дозволяє визначити основні шляхи вирішення даних проблем і

вдосконалення фінансового планування на підприємстві: необхідність раціонального фінансового плану на довгострокову перспективу.

Для цього слід залучати до процесу фінансового планування керівництво компанії і професійних фінансових менеджерів різного рівня; підвищення оперативності фінансових планів за рахунок з'єднання стратегії з оперативним рівнем управління (уявлення цілей в цифровому вираженні і контроль їх досягнення); координація діяльності всіх структурних і функціональних підрозділів підприємства; застосування методів економічного прогнозування і моделювання ситуацій для оцінки впливу різних чинників і адаптація до умов, що змінюються; впровадження єдиної системи управлінського обліку.

Так, фінансова модель - це «рентген бізнесу», який показує, що йде не так і що потрібно змінити, удосконалити. Вона допомагає протестувати і спочатку зрозуміти, які ризики може понести підприємство у фінансовому еквіваленті.

Таким чином, дуже важливо, щоб фінансове планування було досить якісним і чітким. Воно повинно включати реалістичні терміни, вірні і безпомилкові стратегії, спрямовані на довгострокові перспективи. Усі критерії платоспроможності в фінансовому плані повинні забезпечити платоспроможність організації в будь-який час року, не залежно від зміни інших критеріїв та умов зовнішнього середовища фірми.

Фінансове планування дуже важливий, відповідальний і трудомісткий процес, який не допускає помилок і не вірних напрямків, тому доцільно здійснювати фінансове планування на професійному рівні.

Література:

1. Гончар В. Перспективи розвитку та шляхи вдосконалення фінансового планування в сучасних умовах / В. Гончар // Фінанси України. – 2012. – № 3. – С. 1–5.

ТРАНСФОРМАТИВНЕ НАВЧАННЯ – ШЛЯХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ

Пінкін О. О.,

магістрант *кафедри* інноваційного менеджменту
та міжнародної логістики

ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»

м. Дніпро, Україна

Охорона здоров'я є однією з найважливіших галузей господарства за чисельністю зайнятих в ній працівників і масштабами використовуваних ресурсів, у зв'язку з чим комплексна і об'єктивна оцінка трудового ресурсу стає найважливішим елементом управління персоналом.

Сьогодні медичні заклади стикаються з проблемами дисбалансу трудових ресурсів, що посилюються під впливом демографічних, політичних, соціально-економічних, технологічних, епідеміологічних змін.

Крім того, є ряд проблем, пов'язаних з трудовими ресурсами медичних закладів в міжнародному аспекті, а саме: зміни в системах охорони здоров'я, що диктують нові пріоритетні стратегії і вимагають реформування охорони здоров'я; зміни політики і соціально-економічних умов (децентралізація); зміни демографічної ситуації та стану здоров'я [1].

Трудовий ресурс є ключовою ланкою, що забезпечує дієвість медичного закладу в цілому, так і окремих її об'єктів і структур. Серйозною проблемою для організацій медичного закладу нашої держави залишаються рівень підготовки кадрових ресурсів, укомплектованість кваліфікованими фахівцями, а також дисбаланс чисельності лікарів і середнього медичного персоналу, відсутність мотиваційних стимулів до роботи та недостатня соціальна захищеність працівників медзакладів [2].

Для належного функціонування медичного закладу найважливіше значення має забезпечення правильного поєднання чисельності та професійно-

кваліфікаційної структури кадрів медичних працівників. Наприклад, недостатня чисельність лікарів може перешкоджати доступу до медичних послуг для деяких сегментів населення, а надлишок може привести до втрати людського капіталу і збільшити державні витрати через попит, що стимулюється пропозицією.

Сьогодні це гостра проблема, шляхом вирішення якої є трансформативне навчання.

Роль трансформативного навчання, або трансформативного утворення нових і вже працюють медичних працівників (для яких це означає підвищення кваліфікації, в тому числі безперервне) для поліпшення якості обслуговування стає все більш очевидною. Трансформативність освіти полягає у послідовному підвищенні кваліфікаційних рівнів – від інформативного до формативного і потім до трансформативності навчання. Інформативне навчання передбачає придбання знань і навичок; його мета – підготувати фахівців. Формативне навчання спрямоване на те, щоб націлити здобувача на ціннісні орієнтири; його мета полягає в підготовці кадрових працівників інтелектуальної праці. Суть трансформативного навчання полягає в розвитку лідерських якостей; його метою є створення освічених суб'єктів змін. Слід зазначити, що трансформативність навчання і взаємозв'язок між медичним закладом та освітою є необхідною умовою для забезпечення загального охоплення населення високоякісними комплексними послугами, що підвищують можливості досягнення рівності у випадку охорони здоров'я як в межах однієї країни, так і між країнами.

Однією із складових трансформативної освіти є безперервне підвищення кваліфікації (далі БПК).

Використання принципів трансформативної освіти гарантує, що БПК слугуватиме підвищенню рівня знань і умінь медичних працівників, і створює для систем необхідні і цілком конкретні можливості скористатися перевагами перерозподілу функцій між лікарями і медсестрами відповідно до мінливими потребами населення в медичній допомозі.

Таким чином, аналіз результатів досліджень в області трудового ресурсу медзакладу, показує, що, незважаючи на ряд державних заходів з розвитку

кадрового потенціалу в охороні здоров'я, все ще залишаються проблеми, що перешкоджають вирішенню даного питання. Подальший розвиток системи охорони здоров'я, яка передбачає ефективну діяльність і сталий розвиток медичних організацій, багато в чому буде залежати від рішення проблем, що стоять саме в області кадрової політики, а саме у забезпеченні трудового потенціалу.

Література:

1. Антонов С. В. Особливості трудових відносин у закладі охорони здоров'я / С. В. Антонов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.medlawcenter.com.ua/ru/publications/77.htm>
2. Худоба О. В. Оцінка кадрового потенціалу системи охорони здоров'я України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2010-4/doc/4/06.pdf>

